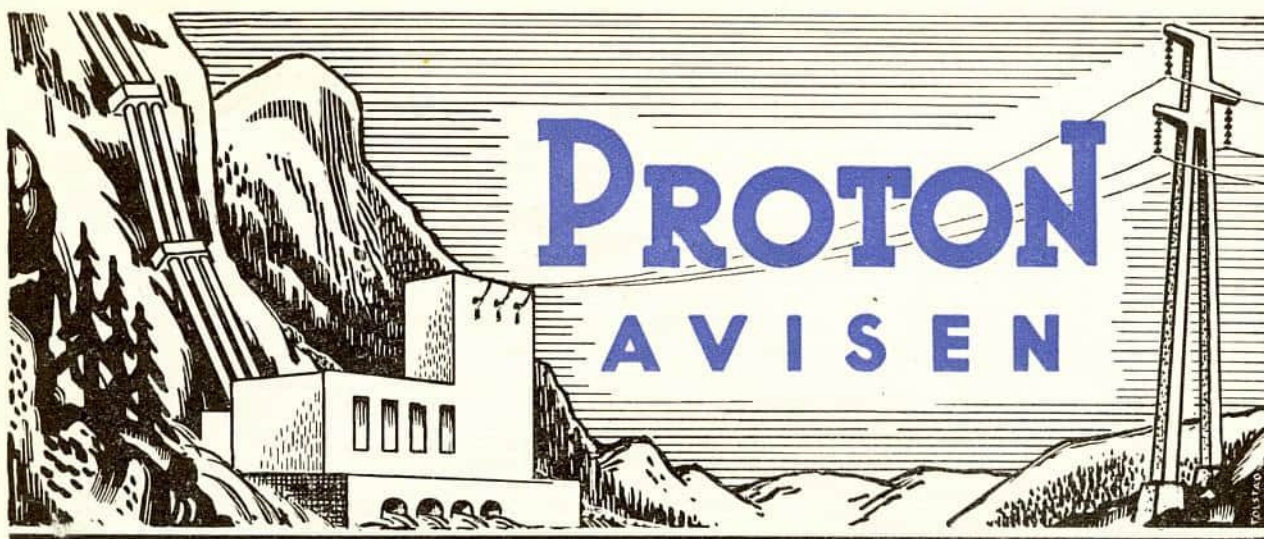

BEDRIFTSORGAN FOR A/S PROTON

Nr. 3

SEPTEMBER 1950

3. årg.

Høst.

Våre lampeagenter.

Avisen viktigste oppgave er å bringe informasjon om firmaet til alle våre lesere og vi skal derfor få presentere våre lampeagenter etter hvert. Vi starter i dag med Kongsberg og Molde.

Red.

1. Haakon Stærnes, Kongsberg.

Kongsberg i Buskerud fylke har en vakker beliggenhet på begge sider av Numedalslågen. Den har ca. 8 000 innbyggere og ble anlagt i 1624 som *fri bergstad* dvs. bare folk i verkets tjeneste hadde adgang til å slå seg ned der og verket utøvde såvel politimyndighet som dømte i straffesaker og sivilsaker. Innbyggerne var fri alle skatter, off. avgifter og militærtjeneste. Først ved kgl. res. i 1717 ble der opprettet et borgerskap i staden. Et begrenset antall kjøpmenn fikk slå seg ned der, og disse sammen med håndverkere utenfor verkets tjeneste betalte vanlige skatter og avgifter. I 1802 gikk Kongsberg over fra å være bergstad til å bli kjøpstad. På østsiden av Laagen ligger jernbanestasjonen, på vestsiden våpenfabrikken med kanonfabrikk, sølvverket, myntfabrikken og den gamle kirke. Innen bygrensen ligger Kongsbergfossene, gruver og store skogarealer. Om vinteren er Kongsberg et yndet utgangspunkt for skiturer.

Vår lampeagent i Kongsberg *Haakon Stærnes* er født i 1895. Han begynte i forretning 1915 og overtok allerede i 1917 egen forretning først i Rollag og siden i Haugsbygd. I 1920 flyttet han til Kongsberg og kjøpte forretningsgård i Storgaten hvor han siden 1921 har drevet sin nåværende agentur- og engrosforretning.

Stærnes har vært vår lampeagent siden 1931 og har som salgsdistrikt Kongsberg, Sandsværbygden og Numedal. Distriktet er lite og hertil kommer at flere bygder i Numedal først har fått lys i de senere år. Samtidig er bygden forholdsvis tynt befolket slik at betingelsene for noe stort lampesalg foreløpig ikke er tilstede. Men med utviklingen vil behovet i fremtiden sikkert øke. Det er ennå ingen større bransjeforretninger i distriktet, men hos dem som fører lamper er omsetningen jevn. Personlig bereiser Stærnes distriktene 6—8 ganger pr. år, og varene leveres fra eget lager.

2. Kildal & Co., Molde.

Molde »rosenes by« har ca. 4 000 innbyggere og ligger på nordsiden av Moldefjorden. Byen har livlig handel og industri samt stor turisttrafikk. I 1916 ble den herjet av en stor brann og i 1940 utsatt for flere bombeangrep. Nesten halvparten av byens hus brant, særlig ille gikk det ut over sentrum hvor størstedelen av forretningsgårdene strøk med, likeså det kjente Alexandra hotell som nå nylig er gjenoppbygget i ny og forbedret skikkelse. Molde er sete for Møre og Romsdal fylkes administrasjon.

Firmaet Kildal & Co., som er vår lampeagent i Molde, ble etablert 13 februar 1910 av Thorolf Kildal, som fremdeles er aktiv deltaker i forretningen. Opprinnelig drev firmaet utelukkende agenturforretning og har gjennom 40 år representert mange kjente firmaer bl. a. Vestlandske Petroleumsselskapi, Vaksdal Mølle, Chr. Bjelland & Co., Lilleborg Fabrikker, Freia, Conrad Langaard, Sætre Kjeksfabrikk og flere andre landskjente firmaer.

Fra 1912 opptok firmaet dampskipsekspedisjon, spedisjon og skipsmegling og representerer i denne bransje Vesterdaals dampskipsselskap, Det Stavangerske Dampskipsselskap, Indherreds Aktie Dampskipsselskap, Den Norske Middelhavslinje, Fred. Olsen & Co., Norsk Bjergningskompagni.

Etter å ha holdt til nesten 10 år i en provisorisk og trang brakke, har firmaet nå flyttet inn i nye, tidsmessige og helt moderne kontorer på storkaien i Molde. Kildal & Co., ble i 1942 vår agent og skulle med sitt godt utbygde salgsapparat ha gode utsikter for å kunne utføre et godt salgsarbeide. Med de gode nåværende kommunikasjoner har Molde daglig forbindelse dels med rutebusser (26 bussruter daglig) og dels sjøverts og har et opland på bortimot 50 000 mennesker. Firmaet beskjeftiger for tiden 14 personer og det er fullt opp å gjøre.

Dødsfall.

Speditør *Alf Osvold*, innehaver av spedisjonsfirmaet Alf Osvold er død den 25 august. Etter endt handelsutdannelse reiste han til utlandet for sin videre utdannelse og kom så inn i spedisjonsbransjen. I 1911 startet han en Norgesavdeling i Oslo for det store internasjonale spedisjonsfirma I. M. Böhm, Hamburg. I dette firma var Alf Osvold disponent til 1934, da han trådte ut og startet sitt eget firma. Helt fra 1911 og kun med et par års avbrytelse har Osvold speditert vår firmas inn- og utgående varer og var en både pålitelig og behagelig forretningsforbindelse.

Alf Osvold var dyktig og samvittighetsfull og gikk med liv og sjel opp i sin forretning som han opparbeidet til et solid foretagende med utstrakte europeiske og oversjøiske forbindelser. Han ble også ofte benyttet som sakkyndig besiktigelsesmann. Av sine folk var han en aktet og avholdt sjef og de som kjente ham, vil savne ham som det gode, fine og vennesele menneske han var.

Elektro-Vakuum A/S., Oslo.

Neon lysreklamer i Studenterlunden.

Elektro-Vakuum A/S ble startet i 1933 og har siden drevet med fabrikasjon av neon-lysreklamer og belysningsrør. Firmaet beskjeftiger i dag ca. 50 personer og er den største og eldste fabrikk i bransjen i Norge.

Når det gjelder neon-lysreklamer så kan Proton's belysningsavdeling i år feire 25-års jubileum på dette felt og det er ikke for pretensiøst å kalle oss for Norges eldste firma på området — for det er vi virkelig. Vi innledet i 1947 samarbeid med Elektro-Vakuum A/S som foruten sitt eget salgsapparat benytter oss som hovedforhandler og vi har hatt den glede å kunne selge en god del anlegg over hele landet. Som ledere og hovedaksjonærer har Elektro-Vakuum A/S disponentene *Johan Sohlberg* og *Nils Fredrik Tharaldsen* og styret består foruten disse av overingeniør *Johan W. Sohlberg*, direktør *Daniel Waage* og overingeniør *Rasmus Eger*, begge de siste fra vårt firma som også er aksjonær. Virksomheten omfatter glassblåseri, høyspentlaboratorium og verksteder for tynnplatearbeider, sveisearbeider, sprøytelakkering og elektromontasje. Firmaets hovedkontor er i Stortingsgt. 18, hvor også glassblåseriet ligger, mens tegnekontoret ligger i Arbiensgt. 3 og verkstedene på Alnabru. Det arbeides imidlertid med planer om å få samlet samtlige avdelinger under ett tak.

Elektro-Vakuum A/S har levert en meget stor del av landets lysreklamer. For bare i Oslo å ta som eksempel de kvartaler som støter opp mot Stortingsgaten så har firmaet oppsatt ca. 100 lysreklamer dvs. ca. 70 % av alle. For å være på høyde med utviklingen samarbeider firmaet også med tilsvarende foretagender både i Sverige, Danmark, England og U. S. A. Som det første firma i Norge har Elektro-Vakuum A/S også igangsatt fabrikasjon av koldkatode-belysningsrør som har fått en meget stor anvendelse i utlandet.

Ved et besøk i firmaets lokaler får vi en samtale med disponent Sohlberg og vi benyttet anledningen til å stille noen spørsmål:

— Det er jo så at neon-lysreklameanlegg her hjemme også har fått mange anvendelsesområder og blitt et mer og mer brukt reklamemiddel. Kan De, disponent Sohlberg, fortelle en ikke fagmann: Hva er et neonrør?

— Ja, det vet dere i Proton like godt som jeg, men det er kanskje en god del ansatte som ikke har teknisk utdannelse, og jeg skal derfor ta det elementært. Neonrør er glassrør hvor luften er trukket ut og erstattet med edelgass. Rørene atskiller seg fra de alminnelige glødelamper ved at det er edelgassen selv som lyser, og ikke en glødetråd. Selve glassrørene leveres i lengde på inntil 3 meter og

med en diameter 10 — 30 mm. I vårt glassblåserverksted blir rørene bøyet etter originaltegninger 1 : 1 og i høyspentlaboratoriet preparert, pumpet og gjort ferdig til bruk. I hver ende av lysrørene finnes en elektrode og lysøylen slår gjennom fra elektrode til elektrode. Neonlys fordrer i drift en høyere spenning enn den som vanligvis finnes på på lysnettet. Det er derfor nødvendig å transformere opp strømmen, ofte helt til 6000 volt for at rørene skal kunne lyse. Transformatorer til dette bruk er vanligvis skjult i skiltet.

— Hva består et neonskilt av foruten neonrørene?

— Mens neonrøret har sin virkning i den mørke tid av døgnet, sørger metallunderlaget for reklamevirkningen om dagen. Metallunderlaget, bokstavene eller kassen, tjener dessuten til feste av neonrørene og innbygning av det øvrige elektriske utstyr. Det utføres enten av kobber, messing, aluminium eller av jern, overflatebehandlet på en spesiell, rustbeskyttende måte. Alt metallarbeidet og alle takstativer blir laget hos oss henholdsvis på blikkenslagerverkstedet og sveiseverkstedet. Ethvert neonskilt kobles til egne sikringer og blir vanligvis automatisk inn- og utkoblet ved en elektrisk urbryter, og såfremt skiltet er riktig bygget er det ikke berøringsfarlig.

— Kan man få forskjellige farger i belysningen?

— Neonrør kan med forskjellige edelgasser bringes til å lyse i hovedfargene: rødt, blått, grønt, gult, hvitt og dessuten i flere nyanser av disse. Rødt lys er på grunn av sin store bølgelengde, det som har den største gjennomtrengningsevne i tåke og disig vær. I klart vær og noenlunde mørke regner man at en bokstav med konturrør kan leses på en avstand av ca. 350 ganger sin egen bokstavhøyde, mens en bokstav som bare består av et enkelt rør, kan leses på en avstand av 500 ganger sin bokstavhøyde.

— Og det blir ikke lite tegnearbeide antar vi?

— Nei, det skal være sikkert. Vi har på tegnekontoen 5 mann som har fullt opp å gjøre med å lage såvel forslagstegninger som arbeidstegninger.

— Kan De så til slutt fortelle oss hvordan stiller anskaffelses-, drifts- og vedlikeholdsutgiftene seg for et neonskilt?

— Utgiftene til strøm for drift av neonskiltene er forbausende små. Således koster en tekst med 10 stk. 50 cm bokstaver ca. kr. 100,00 årlig i strøm-utgifter. Hos oss har vi lagt an på å levere kvalitetsarbeid. I anskaffelse er våre skilt ikke alltid de billigste, men blir det først når driftssikkerheten gjennom en rekke år har fått bevist kvaliteten. Således kan et neonskilt som er riktig planlagt og omsorgsfullt utført til den minste detalj, vare i mange år uten at man ved stadige vedlikeholdsnotaer blir minnet om det.

Post festum.

St. Hansaften. Skybrudd, arg nordavind, trange snipper og nervøse kjerringer — jo takk, alt lå vel til rette for en uforglemmelig kveld. Men bortsett fra det så var det jo nettopp virkeliggjørelsen av en slik strålende idé vi hadde ventet på: Salgssjefen gir seg den ære og glede å samle S-avdelingens smått og stort til avkopling på Langåra — og nå skulle det altså skje.

Ja, der ligger jo også den Oslo-fjordens »Svane« som skal bære oss over de sommersyre bølgene. Ganske uanfektet gir den oss plass på sin brede rygg uten å vise den ringeste interesse for hva aftenen vil bringe oss, og vi tar straks en listig hevn ved helt å utelate den av vår konversasjon for i stedet å ofre oss for mer almenvitenskapelige emner, som for eksempel dette at solen var gått i barndommen og blitt helt fortapt i den vanvittig morsomme lek — gjemselstelen. Intet av dette gjorde imidlertid det minste inntrykk på oss. Det gjorde derimot Bakkelis sjøsalte uttrykk, som jeg dessverre på grunn av fornøylsesskattens truende spøkelse må avstå fra å sette på trykk. Dette kan selvfølgelig bare beklages, og det er derfor med desto større glede jeg kan bokføre at Kolborg med et skarpt blikk skar den gordiske knute over, hvoretter han frigjort, løs og ledig kunne trykke Kaja inn til seg. Ettertrykk forbudt!..

Du lykkelige ungdom i alle aldre og av alle voluminnhold! Hvor oppmuntrende og befriende deilig det er sammen å kunne puste inn noe annet enn den nøkterne, bastante og velbrukte kontorluften!

Så var Langåra der, og vi med den. Vi stirret så øyet ble stort og vått — særlig det siste — inn mot det forjettede, fredlige land. Fredelig?? Men hører dere ikke bulldozeren som stanger i gråsteinen da? Og så var det ikke det allikevel, men tvert i mot Kalnæs som lo, og da gjorde det heller ikke noe at han var fyrig fole fra Fredrikstad, for Gundersen så like avbalansert og ærbar ut som noen Oslo-hovmester, og forsto kunsten å lede oss den smale vei — om ikke til evig lyksalighet, så til Langåras paradys. Her kunne vi med glede konstatere at Langåras perle passet fortrinlig til sin innfatning, akkurat som Bakkeli til peisestuas velvoksne lenestol i Rådhus-stil — den mest storstilte stol jeg hittil har møtt i siviliserte kretser.

Talene var få, men til gjengjeld korte, og dette kunne da selvfølgelig ikke hindre at feststemningen etter hvert vokste seg stor og sterk og Evjen ville ikke unnlate å peke på at kjært barn har mange navn, som Rasmus, kollega, overingeniør, salgssjef, herr Eger, pardon, kjære venn — for å nevne en del.

Målerspesialisten Kolborg ble utnevnt til, drammemåler, et verv han skjettet til konsumentenes tilfredshet. Borgen som nå sies å være dus med Drammen, var også tildelt samme ærefulle verv, med særoppgave å fylle Bakkelis glass, men det kunne han ha spart seg, for P. B. drakk det bare ut. Jo tonen var fri, atmosfæren hyggelig og maten kjempegod, men til slutt kunne ingen levende makt hindre Gylt i å servere sine velvalgte ord som takk for at Eger ville ha oss der ute.

Værgudene hadde nedlagt veto mot bålbrekking, men om de regnet aldri så mye, så regnet de allikevel ikke med S-avdelingen. For uinformerte bør jeg kanskje nevne at S-avdelingen betyr Show-avdeling, og show skulle det selvfølgelig bli. Nå ja, anstrengelsene var store, parafinforbruket var større, men vanninnholdet i bålveden var størst — og tålmodigheten minst. Og siden en alltid bør føye den som er minst, trakk vi oss tilbake i god orden og intok gunstige stillinger for fortsatte kulinariske og andre nytelser og ytelser.

Og så sto plutselig tiden der og løftet truende sin langviser av en finger og minte om at siste båt innover snart ville være ved bryggen. Tilbake ble det en hjertelig takk for en vellykket aften. Det var humor, det var sang, og det var kvinner med. Etter et samstemmig sukk: »Så synd at ikke Rocambole kunne være med«, sang vi oss hjemover til den regntunge og drosjeløse by.

Snodd.

g.

1. Selskapet for Lyskultur.

*Fra Lyskongressens åpning i Oslo Handelsstand 7 september i år.
Styret i Selskapet for Lyskultur mottar Kronprinsen som hilser på direktør D. Waage.
Til høyre formannen i styret direktør Chr. Lindboe.*

Hele september har stått i »Lysukens« tegn her i Oslo og Studenterlunden har vært en attraksjon for Oslo-folk og tilreisende. Lysarrangementet var det første i sitt slag her hjemme og etter suksessen å dømme, blir det ikke det siste. Det var Selskapet for Lyskultur som sto som arrangør og montasjen av anlegget var overdratt vårt firma. I alt besto anlegget av ca. 120 armaturer for belysning av bygninger og trær og ca. 120 »lyssopper« til belysning av blomsterrabatter med tilsammen et strømforbruk av 100 kW. Komiteen for lysarrangementet har bestått av overingeniør Rasmus Eger som formann og plansjef Ø. Strøm, overingeniør H. T. Sødning, arkitekt Jonas Hidle og overingeniør R. Aspestrand.

I forbindelse med lysuken sto Selskapet for Lyskultur som arrangør av »Nordisk Lyskongress 1950« fra 7—11 september i Oslo. Der møttes belysningseksperter fra de 4 nordiske land, og det var satt opp et stort og allsidig program som sikkert utdypet samarbeidet og styrket den kollegiale samfølelse. Hensikten med disse kongresser er å ta opp til behandling spesielle problemer i lys- og belysningsteknikken som har felles nordisk interesse. Belysningsteknikken gjennomgår jo en rask utvikling og meningen er å følge med i denne og å utnytte alle muligheter som kan tjene til en økonomisk utnyttelse av elektrisk kraft og lyskilder til fordel for produksjonslivet og trivsel og hygiene på arbeidsplassen. I den utstrekning det er mulig

vil de nordiske land søke å drive forskning og stille alt materiell til disposisjon for gjensidig utnyttelse.

Det faller naturlig i denne forbindelse å gi våre lesere nærmere utredning om hva Selskapet for Lyskultur er for noe. Vi skal derfor først gi en kort historikk og et resymé av den innsats som tidligere er gjort av andre på belysningsutviklingens område, og som selskapet er bygd videre på.

Forskningen over belysningens forhold til synets fysiologi og hygiene har i Amerika vært drevet siden århundreskiftet, særlig av lampefabrikkene, og er senere tatt opp med stor grundighet av de europeiske kolleger. Resultatet av forskningen begynte i foregangslandene å gjøre seg sterkere merkbar i praksis omkring 1920, den såkalte rasjonaliseringsperiode.

I 1922 ba sjefinspektøren for Arbeidstilsynet Norsk Elektroteknisk Forening å ta opp arbeidet for å skape ensartede betegnelser og hensiktsmessige regler for fabrikkbelysning. NEF nedsatte en komité, som i 1924 framla sin betenkning i en brosjyre »Retningslinjer for fabrikkbelysning«. Det var den første spesialpublikasjon i belysningsteknikk her til lands. I desember 1923 nedsatte NEF med godkjenning av NEVF en komité for belysningsnormer. Denne komité framtrer i 1933 under navnet »Komiteen for Elektrisitet i Håndverk og mindre industrielle Bedrifter«, med brosjyren »Lys og Håndverk«, og i 1934 med »Lys i Industriens

Tjeneste» for større bedrifter. Begge brosjyrer ble utgitt av NEVF. Samme forening utga i 1935 en håndbok med teoretisk og praktisk innhold beregnet på yrkesutøvere. Titelen var »Lyskultur, Råd- og Rettledning«.

Utenom disse brosjyrer ble det satt i gang belyningskampanjer — en for hjemmene og en for belysning i butikker og utstillingsvinduer.

I forbindelse med den opplysningsvirksomhet som ble drevet i årene i 1925—36 er det et navn som stadig går igjen — diplomingeniør *Lars Berg*. Han har vært en utrettelig forkjemper for belynings-saken i vårt land, og har som sådan vært leder av eller bidragsyter i praktisk talt alt organisasjons- og opplysningsarbeid som er gjort for belynings-saken i dette tidsrom her i landet. Som anerkjen-nelse for sitt betydningsfulle arbeid ble han i 1938 valt som den første og hittil eneste æresmedlem av Selskapet for Lyskultur.

I 1937 ble Selskapet for Lyskultur stiftet. Som initiativtagere sto firmaene Osram A/S., Norsk A/S Philips og Kremenetzky. Formålet var å »arbeide for rasjonell belysning i vårt land, og for en bedre forståelse av den betydning, riktig og rikelig belysning har på alle områder«.

Som medlemmer opptas i selskapet elektrisitets- verk, installatører, foreninger og organisasjoner, elektrofirmaer og personlige medlemmer.

Som selskapets leder inntil 1941 fungerte overingeniør Arvid Lippestad, som etterfulgtes av overingeniør Rolf Aspestrand.

Selskapet har helt fra begynnelsen gått inn for den plan å følge den ekstensive linje i sitt arbeid. Dvs. at det fortrinsvis har søkt å bearbeide de store grupper av småforbrukere for å gjøre dem kjent med utviklingen på det belysningstekniske område, og gi dem en opplæring i rasjonell anvendelse av lyset. Der er gjennom årene blitt gjennomført flere bredt anlagte kampanjer hvorav nevnes følgende:

1. Rasjonell lysanvendelse i håndverkets verk-steder og arbeidsrom.
2. Moderne lysanvendelse i kontor, butikk og reklame.
3. Rasjonell anvendelse av lyset i landbruket.
4. Hjembelyningskampanje.

Foruten disse kampanjer har selskapet arbeidet med å bistå elektrobransjen med råd i den lystekniske orientering. Der er blitt holdt lystekniske kurser for installatører og montører og drevet foredragsvirksomhet rundt om. Særlig har selskapet arbeidet med Kirke- og Undervisningsdepartementet om innføring av belysningsteknikk som fag i de tekniske skoler av alle grader.

Forholdene i den tiden SL har drevet sin virksomhet, har vært sterkt skiftende. I de første fem år var det rikelig tilgang på installasjonsmateriell og utstyr og alt lå vel til rette for arbeidet. Så kom krigen med blanding og strømrasjonering. Idag er det en større forståelse og interesse for belysning enn noen gang tidligere, og det er et voldsomt behov til stede. SL har store arbeidsoppgaver foran seg til gagn for land og folk. Der skal spres opplysning om lyskultur slik at alle kan nyttiggjøre seg de

erfaringer og fremskritt som skjer eller har skjedd på området.

Selskapet for Lyskultur har i dag følgende styre:

Direktør Chr. Lindboe, formann
Overingeniør Arv. Lippestad, viseformann
Arkitekt Henning Astrup
Direktør Sjur Borgen
Direktør Erling Johannesgård
Overingeniør R. Andr. Piro
Direktør Finn Wilhelmsen
Direktør Daniel Waage.

Den daglige leder av selskapet er overingeniør Rolf Aspestrand.

Røke eller ikke røke?

Lungekreften har økt betydelig i de siste årene, det viser statistikkene. Når det gjelder England og Wales for eksempel, har antallet av dødsfall som følge av lungekreft økt fra 1,7 prosent av alle kreftdødsfall hos menn i 1921 til 17,9 prosent i 1946. Og slik omtrent er statistikken for USA også.

Spørsmålet er om denne økingen er reell, eller om den skyldes at en nå kan stille bedre diagnose. Men de fleste later til å tro at det virkelig er flere tilfelle av lungekreft enn før i tiden. Og da kommer spørsmål nr. 2: *hvorfor* er det mer lungekreft nå enn før? Man nevner sotplagen i byen, og tobakkkrøykingen.

Det er jo også nærliggende å tro at bruken av tobakk skulle være årsaken. Forbrenningsproduktene av tobakken kommer i bronchiene, og forbruket av tobakk har økt jevnt nå i mange år. Hittil har man ikke kunnet påvise at det er en sammenheng mellom lungekreft og bruken av tobakk, men nå er det kommet noen tall fra Amerika som er av stor interesse. De er gjengitt i Tids-skrift for Den norske legeforening.

To vitenskapsmenn, Wynder og Graham, har utført en stort anlagt undersøkelse i samarbeid med en rekke leger i forskjellige stater i USA. Undersøkelsen er basert på 684 bekreftede tilfelle av bronchial-kreft. Istedenfor å gå ut fra sykehusets journaler har man dels foretatt personlige intervjuer, dels samlet opplysninger på spørreskjemaer. Som kontroller ble det gjort liknende undersøkelser på en gruppe mannlige og kvinnelige pasienter fra medisinske og kirurgiske avdelinger. Pasientene ble intervjuet om hvor mye de røykte og hvor lenge de hadde gjort det. Så ble de delt inn i forskjellige kategorier, i seks grupper. Til gruppe 0 hørte ikke-røykerne (mindre enn 1 sigarett pr. dag i over 20 år). Gruppe 1: smårøykere (fra 1 til 9 sigaretter pr. dag i over 20 år). Gruppe 2: middels-røykere (fra 10 til 15 sigaretter pr. dag i mer enn 20 år). Gruppe 3: sterke røykere (fra 16 til 20 sigaretter pr. dag). Gruppe 4: eksessive røykere (fra 21 til 34 sigaretter pr. dag) og gruppe 5: kjederøykere (35 sigaretter eller mer pr. dag i minst 20 år).

Resultatene var ganske bemerkelsesverdige. Av 605 mannlige pasienter med bronchial-kreft tilhørte 96,5 prosent gruppene 3—5 (»middels-røykere« — »kjederøykere«) sammenliknet med 73,7 prosent i et kontrollmateriale uten kreft. I kreft-gruppen var det videre 51,2 prosent som tilhørte kategoriene 4 og 5 (»eksessive røykere« og »kjederøykere«) sammenliknet med 19,1 prosent i et kontrollmateriale uten kreft. Gruppen »ikke-røykere« utgjorde 1,3 prosent, mens den i et kontrollmateriale utgjorde 14,6 prosent.

Et viktig punkt er varigheten av røykingen. Over 96 prosent av kreftpasientene hadde røykt i over 20 år, og mer enn 30 prosent i over 30 år.

Wynder og Graham konkluderer med at det ser ut til at de som røyker mye og lenge, har lettere for å få bronchial-kreft enn andre.

Levin, Goldstein og Gerhardt har kommet til samme resultat i sine undersøkelser, som var mindre omfattende, men bredere anlagt. De mener også å kunne påvise en sammenheng mellom piperøyking og leppekreft.

En nattlig transport.

Dagspressen i Oslo brakte i sommer notiser om en tungtransport fra Amerikalinjens kai gjennom byen til transformatorstasjonen ved Sogn. Det gjaldt denne gang en stor maskin som leveres fra Westinghouse. Disse tungtransportene gjennom byen foregår jo om natten, så de vekker ikke så stor oppsikt som man ellers skulle tro. Proton-avisens nattredaksjon var imidlertid underrettet, og da saken hadde interesse for oss, ettersom vi jo representerer Westinghouse i Norge, var vår fotograf på pletten, og fulgte den nattlige ferd gjennom de nesten folketomme gatene. Transporten ble foretatt av Oslo Lysverker som har en spesialvogn til slike formål. I den halvmørke sommernatten startet bilene fra utstikker I med en politimann i jeep i spissen, lysverkets folk under ledelse av en ingeniør i jeper, lastebiler med hjelpemannskap og den store transportvognen som trekkes av en kraftig dieseltrekkevogn. Noen sene nattevandrere stoppet og så på den digre kassen. Sporveiens folk var også kommet til for å løfte trikkeledningene så kassen kunne passere under. Det gikk sakte og sikkert fremover, men den første natten kom transporten ikke lenger enn til Frogner plass. Der ble vognen med den 70 tonn tunge kassen stående til neste natt. Da ingeniør Ø. Aksnes på E-avdelingen behandler saken hos oss, henvendte vi oss til ham for å få en del opplysninger:

— Hva slags maskin er det som er pakket i denne kassen, ingeniør Aksnes?

— Jo, det er statoren til den ene av de 2 fasekompensatorer som leveres fra Westinghouse til Hol Kraftverk for Sogn Transformatorstasjon. Dette er bare en del av sendingen, det kommer en til maken til denne for maskin nr. 2. Dessuten har vi jo rotorene til begge maskinene. Disse kommer imidlertid ikke komplett montert så de veier »bare« ca. 50 tonn hver. Fullt komplett veier rotoren ca. 100 tonn så det er et bra løft vi får ved monteringen.

— Hvem skal så utføre denne monteringen?

— Ja, det blir vårt firma. Montørformann Sørensen står for denne jobben og dessuten har vi en montasjeingeniør fra Westinghouse her, Mr. Haldorsen, så det skal nok gå bra. —

— Dette skulle vel bli en interessant jobb?

— Ja, jeg gleder meg til å se når arbeidet kommer i sving. Vi skal også levere og montere apparatavle med releer og instrumenter til begge maskiner, så det er ingen liten jobb, og det haster jo svært med å få det ferdig så Lysverkene slipper å kjøre Dampsentralen i Pipervika. Hvis ikke den første maskinen på Sogn kommer i drift til høstbelastningen setter inn, må nemlig Dampsentralen brukes for fasekompensering og det . . . .

— Stopp, et øyeblikk, Aksnes nå er vi kommet til et spørsmål som vi lenge har hatt på tungen.

På vegne av alle oss som ikke er fagfolk på dette område, kan De ikke fortelle oss i populær form: Hva er en fasekompensator for noe?

— Hm, De spør så vanskelig, men jeg kan svare vanskelig også: En fasekompensator er en innretning til å forbedre faseforskyvningen mellom strøm og spenning i et vekselstrømnett, den såkalte effektfaktor eller $\cos \varphi$ som den populært kalles blant fagfolk. Til det kan man bruke statiske kondensatorer eller som i dette tilfelle en synkronmaskin (altså en roterende maskin) som drives fra kraftnettet.

— Ja, vi forstår det slik at dette vet våre ingeniører og teknikere, men vi andre er like kloke. Vi vil gjerne dypere inn i stoffet. Hva er egentlig »effektfaktoren« for noe og hva er vitsen ved å forbedre den? Det må jo koste en masse penger å sette opp disse svære maskinene.

— Det er ikke så enkelt å gi en uttømmende forklaring på noen få linjer, men jeg skal ihvertfall prøve å anskueliggjøre det litt nærmere. De vet at ytelsen eller effekten kan settes lik produktet av strøm og spenning. $1 \text{ volt} \times 1 \text{ Ampere} = 1 \text{ watt}$. Dette gjelder for likestrøm samt tilnærmet for vekselstrøm, hvis belastningen består av lamper og koke- og varmeapparater. Ved vanlig motorbelastning (synkronmotorer) f. eks. er det derimot annerledes, idet motoren tar opp mere strøm i forhold til ytelsen enn den skulle gjøre etter formelen eller om De vil, gir mindre ytelse ved samme strøm og spenning, slik at vi kan sette f. eks. $1 \text{ volt} \times 1 \text{ Ampere} \times (\text{effektfaktor}) = 0.8 \text{ watt}$. Her er altså effektfaktoren vilkårlig satt lik 0.8. Nå er det så at den del av strømmen, som på en måte »ikke gjør noe nytte« den såkalte reaktive strøm eller blindstrømmen belaster generatorene og ledningene, fører til tap og begrenser den effekt som kan overføres, og det koster ennå mere penger. En kondensator tar også opp blindstrøm, men den går i motsatt retning og kan derfor brukes til å oppheve motorens blindstrøm. Dette kaller man fasekompensering. En synkronmotor kan man under visse forhold få til å ta opp blindstrøm av den ene eller den annen retning etter ønske og man kan også regulere størrelsen av blindstrømmen. Det kan man ikke med en statisk kondensator. Derfor bruker man ofte synkronmaskiner til fasekompensering. Til et så stort nett som vi har i Oslo trenges det meget store maskiner til dette formålet. I Sogn Transformatorstasjon blir det i alt 3 maskiner hver for en ytelse av 40 000 kVA. Dette er de største fasekompensatorer Westinghouse har levert utenfor Amerika.

— Ja, dette klarer jo begrepene noe og takk skal De ha for opplysningene.

— Ingen årsak, det er bare hyggelig, hvis dette har interesse, men jeg må få lov å reservere meg mot kritikk fra mine kolleger ingeniører, for å ha gitt almenheten villedende opplysninger. Jeg klarer ikke å gi mere riktige opplysninger uten å ty til en teoretisk utlegning, med matematikk og diagrammer, men hvis ..... (Aksnes haler blyant og notisbok opp av lommen).

— Takk, takk, Aksnes, adjø (vi griper blokken og farer ilsomt på dør, for å kunne fordøye det stoffet vi har fått).

Forsørgerlønn eller økt barnetrygd.

Vi gjengir nedenfor en henstilling som Norsk Kvinnesaksforening har sendt regjeringen og hvori den fremholder sine synspunkter i anledning den forestående lønnsjustering. Skrivelsen er ganske interessant og lyder slik:

Vi har med glede merket oss at det synes å være enighet om at spørsmålet om forsørgelsesbyrde bør spille en viktig rolle ved avgjørelsen av hvilken kompensasjon som skal bli gitt for den prisstigning som finner sted på grunn av omleggingen av subsidiene.

Det nevnes i denne forbindelse stadig at slik kompensasjon bør gis i form av forhøyelse av barnetrygden.

Vi vil på det sterkeste ta avstand fra en slik tanke. Ved barnetrygden får de familier som lever i naturlig husholdning allerede nå en forholdsvis langt betydeligere støtte fra staten enn lønntagerne familier. Denne forskjell i lønntagerne disfavør vil bli utdypet ved en øking av barnetrygden, — likesom en slik øking også vil bety en urimelig stor utgift for staten i forhold til hva en oppnår.

I stedet vil vi inntrengende henstille til at det som resultat av lønsforhandlingene blir opprettet en forsørgerlønnsklasse for lønntagere.

Lønningene til menn er i de forløpne årtier fastsatt under den forutsetning at de skal være tilstrekkelige til underhold av en familie. Imidlertid har også alle de enslige menn fått disse »familie«-lønninger.

Resultatet er at mannlige lønntagere med barn i alle år har fått alt for liten kompensasjon for prisstigningen, mens de enslige har fått en for stor kompensasjon. De enslige menn har derved fått en høy levestandard på bekostning av lønntagerfamilien.

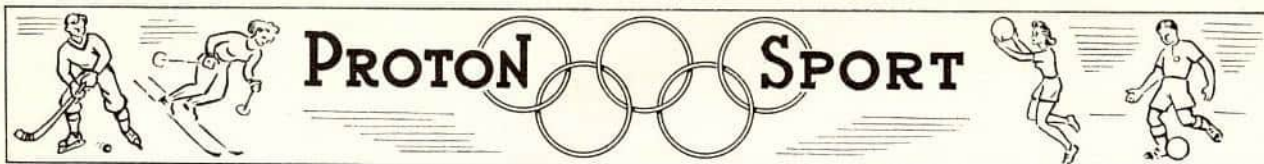
Ved å opprette en forsørgerlønnsklasse vil en, til stort gagn for familien og uten at det rammer noen urettferdig, kunne rette på dette uheldige forhold. Ved hjelp av en fullt utbygget forsørgerlønnsklasse vil de penger som arbeidsgiverne betaler for at lønntagerne kan settes i stand til å underholde en familie, virkelig komme forsørgerne til gode, og bare dem. De enslige vil som logikk og rettferdighet tilsier, måtte nøye seg med å få betaling for det utførte arbeid og ikke slik som nå, tillike få betaling for fostring av en imaginær familie.

Imidlertid innser vi at det vil være vanskelig allerede til høsten å få i stand en ordning som omfatter alle lønntagere. Vi vil derfor henstille at det nå, som en begynnelse, blir opprettet en forsørgerlønnsklasse for de grupper av lønntagere som har tariff-festede lønninger, administrert av Rikstrygdeverket og knyttet til syke-trygdens lokale organer.

For de kvinnelige arbeideres vedkommende mener vi det vil være riktig og rettferdig at det av deres lønnstillegg betales inn i forsørgerlønnsklassen anslagsvis tilsvarende til hva som er nødvendig for at de angjeldende kvinnelige lønntagere som er forsørgere av barn under 16 år, kan få samme forsørgertillegg som de mannlige. Resten av lønnstillegget utbetales uansett forsørgelsesbyrde til alle kvinnelige lønntagere innen gruppen.

Ved at ikke-forsørgere blant mennene må finne seg i å la lønnsøkingen gå uavkortet til forsørgerne, mens ikke-forsørgerne blant kvinnene får nytte godt av meste- parten av lønnsøkingen, vil en ved denne ordning, foruten å skaffe lønntagerfamiliene forsørgertillegg, også ta et betydningsfullt skritt på veien mot virkeliggjørelsen av prinsippet om like lønn for menn og kvinner — dette prinsipp som F.N. har oppfordret alle medlemsstater til å arbeide på å få gjennomført i praksis.

Gjenpart av denne skrivelse sendes samtidig til Arbeidernes Faglige Landsorganisasjon og til Norsk Arbeidsgiverforening.

Fra skyttergruppen.

Torsdag 15 juni holdt Proton skyttergruppe konkurranse på Østre Skytterlag's bane ved Østerheim. På forhånd hadde det meldt seg 25 deltakere så alt tegnet til å bli vellykket. Men det truende været skremte mange så da konkurransen skulle begynne var det ialt møtt fram 14 stykker. Regnværet som satte inn like før konkurransen varte hele kvelden, men standplassen var under tak så forsåvidt var vi ikke sjenert av regnet.

Det ble skutt 15 skudd på 100 meter, normal-skive, fordelt på stående, knestående og liggende. Resultatene for de tre første må betegnes som helt gode, men vi synes det ble for mange under 100 poeng.

Resultat:

Nr.	1.	Reidar Bøhle	131	poeng
»	2.	Arne Eriksen	127	»
»	3.	Jan Berntsen	122	»
»	4.	Rolf Ryen	112	»
»	5.	Arvid Wiger	111	»
»	6.	Leif Hansen	107	»
»	7.	Thor Sloreby	99	»
»	8.	Elvir Jønsson	95	»
»	9.	Kåre Hannestad	91	»
»	10.	Gangar Whist	84	»
»	11.	Odvar Hansen	76	»
»	12.	Odd Torpen	76	»
»	13.	Bjørn Ristvedt	70	»
»	14.	Odvar Leivestad	70	»

Håndball-gruppens reise til København.

..Som kjent hadde håndball-gruppen et dansk dame- og herrelag fra Nordisk Kabel- og Trådfabrikk på besøk i Oslo i mars måned. Det ble en stor suksess og det ble bestemt at Proton skulle besøke danskene i slutten av august måned.

Reisen fant så sted den 31 august med »Kronprins Olav« og samtlige deltakere ble samlet kl. 14,30 for å dra i sluttet tropp til båten. Tollen bød ikke på vanskeligheter og 20 minutter før båten skulle gå var samtlige ombord. Det var oppholdsvær og ingen sjøgang så noen ofring til krabbene ble det ikke. Alle fant seg til rette på båten og klokken ble både 1 og 2 før samtlige var kommet til køys. Fredagen opprant med pent vær og vi var i København kl. 8,00. Det var møtt representanter fra N. K. T. som ønsket oss velkommen. En turistbuss var stilt til disposisjon og med denne ble vi kjørt til Fredriksborg slott ca. 20 min. biltur fra bryggen. Etter å ha sett oss om spiste vi lunsj i Rosenhagen. Her fikk vi føling med de danske smørbrød, og de var imponerende. Alle spiste seg gode og mette og så ble vi kjørt til Bellevue Strandhotell hvor der ble servert kaffe og kaker. Klokken var nå blitt 13,30 og kl. 14,30 skulle vi trene i en innendørshall. Her foretok vi litt opp-

myking, spilte litt håndball, så en kald dusj, og til slutt følte vi oss vel opplagt. Vi ble ført til fabrikken hvor vi skulle hilse på våre verter. Gleden over å se hverandre igjen var stor. Etter å ha blitt innkvartert skulle vi samles i Tivoli, og her hadde vi en festlig aften. Lørdag formiddag var viet Zoo, og vi syntes alle det var storartet. Det ble servert kaffe og kaker på restauranten og etter en halv times hvil dro vi alle til Studenterhallen, hvor kampene skulle spilles. Det ble spilt god håndball og både dame- og herrelaget ytet god motstand. Resultatet for damene ble riktignok 0—6, men innsatsen var allikevel der, skjønt det skortet på avslutningene. Herrene klarte seg bedre og med litt mer rutine kunne de nok ha vunnet, det ble 6—9. Kl. 19 var det middag i restaurant Glyptoteket. Det ble holdt mange taler, og det ble overrakt statuetter. Etterpå var det kameratslig samvær og dans, og kl. 1 måtte vi slutte. Vi hadde imidlertid kommet godt i gang, og det ble skjønn enighet om at vi skulle dra til en nattklubb. Her holdt vi på til 5 om morgenen og den ble også 6 før alle hadde lagt seg.

Søndag var stilt til nordmennenes disposisjon, men den gikk med til å spise frokost hos alle de danske verter. Om kvelden var vi samlet i Tivoli hvor vi kjørte med berg- og dalbane, radiobiler og alt annet som finnes i en slik utsøkt fornøylespark. Etterpå var vi på en bar som heter »Gold Digger Bar«, hvor vi drakk øl, noe som vi norske lærte til gangs her nede. Klokken ble 4 før vi kom i seng, så det ble ikke meget søvn, men det gikk på »sisusen«.

Mandag var det hjemreise. Først var herrene på fabrikken kl. 10 for å se seg om, mens damene ble vist rundt i Københavns stormagasiner. Så ble det arrangert lunsj for oss kl. 13 i spisesalen. Her takket formannen i håndball-gruppen for det storartede arrangement og rettet samtidig en takk til underdirektøren som var til stede. Denne uttrykte sitt ønske om at forbindelsen mellom N. K. T. og Proton måtte bli varig og ønsket oss en god tur hjem. Vi tok deretter avskjed med våre venner og ble så kjørt til båten. Det var mange som var redd for tollen, men vi ble ikke undersøkt i det hele tatt. Klokken 16 gikk båten og hjemreisen var like hyggelig som turen nedover.

Tirsdag morgen kl. 7,45 var vi i Oslo. Selv om vi var dødsens trette, var vi allikevel enige om at det hadde vært morsomt, og at danskene var noe for seg selv, når det gjelder selskapelighet.

LA/Jac.

Bolignød.

Dette har etter sigende foregått i en byggenemnd, et sted i Norge. En mann kom inn og spurte:

— Jeg har noen grantrær stående i hagen min, — kan jeg hugge dem?

— Ja, bevares for oss så.

— Kan jeg bygge en hytte av materialene?

— Nei, er de skjør!

— Men kan jeg lage et St. Hansbål av trærne da?

— Det får De da bestemme selv.

— Men hvis jeg bygger bålet i form av en hytte?

— Det får bli som De har lyst til. Har De moro av det så.

— Kan jeg la det stå ett eller to år før jeg setter fyr på?

— Det får bli Deres egen sak.

— Men kan jeg bo i »bålet« så lenge?

— Nei, er'i spennet gæern, mann! De må da vite at det ikke er lovlig!

1. A/L Fellesmeieriet, Oslo.

Melken er den viktigste bestanddel av vår kost, og det finnes ikke noe næringsmiddel som har en så allsidig sammensetning. A/L Fellesmeieriet i Oslo har som sin første oppgave å forsyne Stor-Oslos 450 000 innbyggere med melk. Vi har i disse dager levert et større signalanlegg til denne bedrift, og vil i den anledning gi våre lesere et nærmere innblikk i dette store foretagende.

Det er snart 100 år siden det første meieriforetagende ble opprettet i vårt land, og Oslo fikk sitt første meieri i 1871. Andelslaget Fellesmeieriet ble stiftet den 12 august 1946 som en sammenslutning av det tidligere Meieribolaget, stiftet 26 juni 1871, og Melkeforsyningen, stiftet 10 mai 1911. Selv om selskapet er ungt av år, har det rike tradisjoner å bygge på.

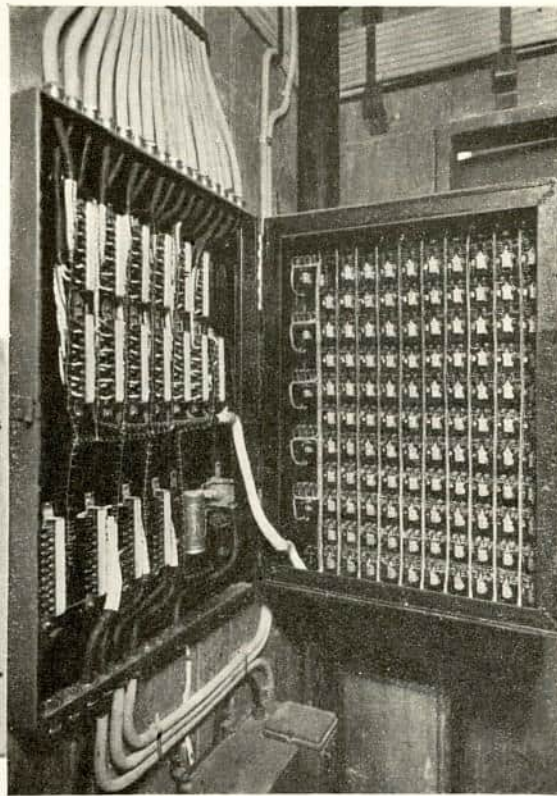
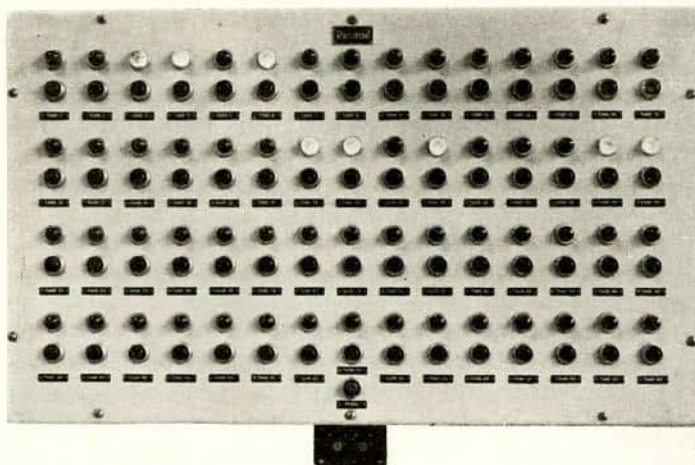
Fellesmeieriet har sine leverandører spredt ut over et område som dekker store deler av de 6 Østlandsfylkene: Akershus, Østfold, Vestfold, Buskerud, Oppland og Hedmark. Meieriets årlige melkemengde er 150 millioner liter fra ca. 10 000 gårder som ligger innenfor en avstand av 140 km fra Oslo. Det er 106 meierier som samler opp melken fra leverandørene og sender den videre til Oslo. Disse samlemeierier foretar den første kontroll av melken, kjøler den ned til et par grader C og sender den videre til Fellesmeieriet. Men dessuten er det ca. 900 leverandører som sender melken sin direkte. Transporten av melken er et vanskelig problem. Det gjelder å få melken så hurtig som mulig til byen. Bil og jernbane er da vanlige befordringsmidler og Fellesmeieriet har innført tanktransport for begge disse. Melken sendes på isolerte tanker og holdes derved nedkjølt og frisk helt til den kommer under behandling i sentralanleggene.

Melkebehandlingen i Fellesmeieriet bygger på vitenskapens landevinninger og teknisk og hygienisk innsikt er her koplet sammen. Det første som skjer når melken kommer til et av de to sentral-

anleggene i Oslo, er prøvetaking for kontroll av melkens kvalitet. Fra mottakingshallen går melken til store mottakingstanker og derfra igjen til pasteuriserings- og separeringsavdelingen. Melkelagrene i Schweigårds gt. er delt i 3 grupper. Melkelager 1 har 9 tanker à 12 000 l og 1 tank à 18 000 l. Melkelager 2 har 3 tanker à 12 000 l og melkelager 3 har 3 tanker à 18 000 l, 3 à 12 000 l og 2 à 6 000 l. Ved pasteuriseringen blir melken varmet opp til 72° C i 15 sek. derved øker holdbarheten og melken blir smittefri. Når der skal fremstilles fløte og skummet melk er separering av melken nødvendig. Melken ledes inn i en separator-kule som roterer 6 000 omdr. i minuttet. På grunn av sentrifugalkraften vil fett i melken samle seg nærmest omdreiningssaksen, mens de tyngre bestanddeler i melken tvinges utover mot periferien. Melken blir derved skilt i to lag, et fettrikt lag (fløte) innerst, og et fettfattig lag (skummet-melk) ytterst. Ny melk strømmer kontinuerlig inn i bunnen av kulen og presser fløten og skummet-melken ut av separatoren gjennom hvert sitt rør.

Etter varmbehandlingen i pasteuriserings- og separeringsavdelingen, dypkjøles melken til 2° C før den pumpes over på de store isolerte lager-tanker av rustfritt stål eller glassomalje.

Fellesmeieriets flaskemelkanlegg er meget im-

Til venstre tablået og til høyre sentralen.

ponerende og de automatiske maskiner vasker, steriliserer og fyller hver dag 350 000 flasker. Videre kan vi fortelle at meieriet har 150 biler og 55 hester som hver dag kjører melken til Stor-Oslos 1 300 melke utsalg. I bedriften er ansatt gjennomsnittlig ca. 1 000 arbeidere og funksjonærer som varierer noe alt etter sesongen.

Fellesmeieriets produkter er kjent for sin fremragende kvalitet. Smør og ost har fått en lang rekke gull-, sølv- og bronsemedaljer på utstillingene.

Av andre produkter kan nevnes Norges-Melk og fra avdelingen for smelteost kommer en hel del merker som er kjent for sin store holdbarhet. Diplom-Is er intet ukjent begrep her i Oslo, og det er imponerende produksjonstall som kan vises fra denne avdeling. Fellesmeieriet har også tatt opp produksjonen av frosne grønnsaker og bær. Salget av de frosne varene foregår i lukket kjølesystem slik at kundene til enhver tid er sikret helt friske varer.

Som tidligere nevnt har vår svakstrømsavdeling (gruppe M 51) i høst levert 1 tanksignaltabla for kontroll av melkefyllingen på tankene. Anlegget er landets største og mest moderne av sitt slag. Vi tror det har sin interesse å gi en nærmere beskrivelse av dette anlegg.

Tanksignaltablaet består av 1 signaltabla utstyrt med 60 lampepunkter og 61 trykknapper med plasering som vist på bildet. 60 av trykknappene er for avstilling av akustisk signal og 1 for prøvning så man kan kontrollere at alle lampene er i orden. Videre er det en sentral bestående av 60 hovedreleer, 60 avstillingsreleer, 5 kontrollreleer hver med 12 arbeidskontakter, og 1 blinkrelé. På hver av tankene er der påsatt en sluttende kontakt. Fordelen ved denne oppdeling av anlegget er at man kan plasere de ømfintlige deler av anlegget på et mindre utsatt sted enn der hvor tablaet er plassert og hvor anlegget er utsatt for stor påkjenning av fuktighet og melkesyre.

Anlegget virker på følgende måte. Når en tank blir full, slutes en kontakt på tanken (1 flottørkontakt). Kontakten slår inn et relé som slutter forbindelsen til en lampe der begynner å blinke og samtidig ringer en klokke. Disse signaler vedvarer helt til en av betjeningen har observert signalet og vedkommende trykker da på avstillingsknappen for signallampen. Knappen slutter 1 relé som avstiller lampen og klokken. Lampen lyser så med et stillestående lys og klokken er stum. Når vedkommende har avstilt det akustiske signal, stenger han kranen i tilførselsledningen til tanken og operasjonen er slutt. Ved at tanken igjen tømmes, brytes tankkontakten, lampen slukker og varslingsinnretningen faller tilbake i utgangsstilling.

Fordelen ved denne måte å varsle på er at man med bare en lampe kan ha full oversikt over hvilken tank det gjelder, og samtidig ser man at signalet for denne er avstilt.

Ved fylling av tankene kan det nemlig hende at flere tanker blir fulle på en gang og videre kan det stå tanker som er fule. Hvis man som før skulle ha en lampe med rolig signal, ville betjeningen ha vanskeligheter med å finne ut hvilken tank som er

blitt fylt. I slike tilfelle må man trykke på knappene for alle lampene som lyser helt til man treffer den rette.

Vi vil også nevne at blinksignalet som er montert, fåes fra et blinkrelé som er spesielt konstruert og bygget av vår svakstrømsavdeling. Releets viktigste deler er 1 dobbeltviklet telefonrelé, 1 kondensator og 1 avkoplingsmotstand.

A/L Fellesmeieriet arbeider for tiden med store utvidelsesplaner. Det skal bygges en ny mottakerstasjon som skal inneholde 16 tanker à 18 000 l og 6 à 12 000 l.

Iskremkiosk?

For dem som ikke er lokalkjente vil ovenstående bilde fortone seg som en ganske alminnelig kiosk hvor man kan få kjøpt pølser, iskrem, mineralvann etc. Men de som har sin daglige gang i Rosenkrantzgt. 11, vil ikke gjenkjennende og si: — Det er jo bua i går'n!

Vel, vi presenterer for alle dere andre: Midlertidig anviser — og vaktbod på gårdsplassen i Rosenkrantzgt. 11 med vaktsjef Johs. Johnsen som innhold. Her sitter da Johnsen og passer på fra årlige morgen til den silde kveld eller rettere sagt fra kl. 8—16. Vi glotter på døren, stiger inn og slår av en liten prat.

— Hvordan liker De denne jobben da, Johnsen?

— Jo, forholdsvis bra, det er et hyggelig firma og jeg liker å ha en beskjeftigelse. Som pensjonert overkonduktor fra jernbanen er jeg vant til å henge i klokkestrengen, så dette passer meg godt. Jeg har ødelagt benet mitt så s i t t e er jeg for det meste pent nødt til.

— Og her er bråk og stor trafikk?

— Ja, det skal være sikkert. Denne gravevirksomheten under gården medfører en øredøvende larm, — det er nesten ikke mulig å høre hva folk sier. Det passerer en masse mennesker forbi meg her om dagen og det blir mange spørsmål og anvisninger. Jeg kan ikke si annet enn at jeg gleder meg til ombygningen, skal bli ferdig og alt kommer i ordnede forhold. Foreløpig ser det smått ut og sannsynligvis må jeg vel »over vintre» her i bua, men lys og varme er jo installert her.

— Er personalet presise om morgenen da?

— Ja, — stort sett er de fleste flinke, men noen er det jo som slenger en del senere enn ½ 9 om morgenen.

— Kjenner De alle de ansatte på utseendet?

— Det begynner å hjelpe nå, men i førstningen var det ikke liketil. Den største vanskeligheten for meg er de nyansatte og de er det visst mange av. Men det er vel slik i en stor bedrift, noen kommer og noen går. Men nå må jeg henge i, jeg har fått noe arbeid oppe fra kontorene og det må unna.

n.

OSRAM MEDDELELSER

Litt om lys og farger til hjelp ved valg av lysrørtype.

Av overingeniør R. Andr. Piro.

Med lysrør i forskjellige fargetyper er det kommet et helt nytt problem inn i belysningsteknikken, nemlig fargevalg. For riktig bruk av lysrør er det derfor nå av betydning å sette seg inn i de fundamentale regler for fargeteorien.

Alt var i så henseende såre enkelt med glødelamper, hvor lyset kommer fra et glødelegeme — wolframspiralen — likesom dagslyset kommer fra glødelegemet solen. Begge gir lys i hele spekterets bredde — fra rødt over gult, grønt og blått til fiolett. En sammenblanding av disse farger i bestemte forhold gir hvitt lys, men dette forekommer sjelden i naturen.

Dagslyset er meget variabelt, fra blåtonet, gul-tonet til rødtonet, etter værforholdene og solens stilling. Normen som er valgt for dagslys, er lyset fra en »sløret nordhimmel«, hvilket vil si et temmelig blåtonet lys. Man mener da å ha en riktig fargegjengivelse uten at farger blir »tonet« av lyset.

Glødelamper gir også lys sammensatt av hele spekterets farger, men i forhold til hvitt lys gir de et gul-tonet lys. Lysrør viser også et kontinuerlig spektrum eller lys, sammensatt av hele spekteret, men også disse avviker fra hvitt lys på samme måte som dagslys og glødelampers lys.

Osrams lysrørserie som består av fem fargetyper, har følgende fargetoner:

- Dagslys-rør — gir blåtonet hvitt lys.
- Industri-rør — gir hvitt lys med en svak undertone av blått.
- Hvite rør — gir hvitt lys med en svak undertone av rødt.
- Varm-hvite rør — gir gul- og rødtonet hvitt lys.
- Interiør-rør — gir rødtonet hvitt lys.

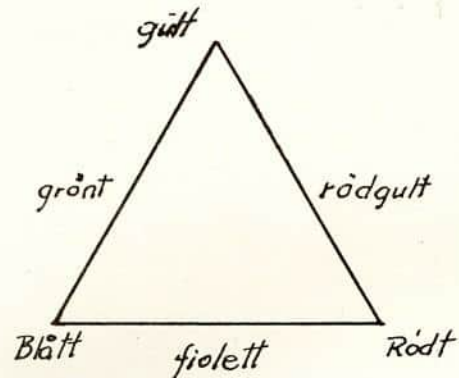
Som man ser, er det ikke lenger bare å bestemme wattstyrken for en glødelampe, og så sette den inn i armaturen. Man må nå også bestemme seg for fargetone og det er dette jeg vil forsøke å hjelpe til med.

La oss se på naturen. Hva slags lys ønskes? Det blåtonede lyset fra dagslys fra en blå himmel uten direkte sollys, det grå-hvite lyset fra en skyet himmel, det hvite lyset fra skyer i sol, det gul-tonede lyset fra direkte sollys eller det varme lyset fra solnedgangens glød? Ja, nå kan man velge! Man skulle jo tro at med økte muligheter, som her, skulle oppgaven bli lettere, og det er nettopp det jeg vil ha fram, at det nå er lettere å lage et vellykket belysningsanlegg. Oppgaven er jo å lage stemning eller atmosfære med lyset, foruten selvfølgelig å gi øyet de beste synsmuligheter med rikelig og riktig fordelt lys. Vi må se litt på hvordan øyet er laget og hva farger er, før saken blir enklere.

For det første er farger egentlig ikke noe som man kan ta og føle på. Farger er hvordan vi belyser! Farger er en karakteristikk for en gjenstandes refleksjonsevne. En rød gjenstand har evnen til å absorbere hele spekterets fargeskala unntagen det røde — når den belyses med hvitt lys. Uten lys er alt fargeløst eller mørkt. Tenner vi en lampe som bare gir gult lys — natrium-damplampen — vil alle gule gjenstander lyse opp, mens alle andre vil se mer eller mindre grå og svarte ut — med mindre de har en farge med noen tilsetning av gult. Det tilsvarende ville hende hvis vi hadde lamper som bare sendte ut røde eller blå lysstråler — de ville »plukke ut« gjenstander som har evnen til å reflektere røde, resp. blå lysstråler og de øvrige ville bli grå eller svarte. *Det er med andre ord lyset sammen med gjenstandens refleksjonsevne som skaper farger.*

Med denne hovedregel kan vi ta vår nye malerkost — lysrøret — i hånden og se hvilke virkninger vi oppnår.

I spekteret har vi tre hovedfarger: rødt, gult og blått, som kalles »primærfargene«. Vi kan notere disse tre fargene i hvert sitt hjørne av en likesidet trekant.

I endene av en av trekantens sider har vi da blått og gult og på hjørnet rett ovenfor rødt. Rødt er da komplementærfargen til blått blandet med gult. På samme måte er blått komplementærfargen til gult og rødt, likesom gult er komplementærfargen til blått og rødt blandet.

Nå er det imidlertid så at har man blandet to primærfarger og føyer til komplementærfargen, blir alt grått hvis fargetonen eller styrken av hver farge blandes likt — hvis ikke, vil vi få grått med undertone av brunt med sjatteringer i det grønne, fiolette eller rødgule. Hovedsaken her er at komplementærfargen totalt forvrenger de andre farger. Har man så lysrørenes fargetoner fra blått over gult til rødt, antar jeg De aner, hvor jeg vil hen.

Vi tar neste skritt: Skriv på midten av trekant-siden mellom blått og gult: grønt, på siden mellom blått og rødt: fiolett og på siden mellom gult og rødt: rødgult, så har De at komplementærfargen som ødelegger grønt er rødt, rødgult ødelegges av blått og fiolett av gult. Hadde man hatt et lysrør som ga et absolutt hvitt lys, så ville dette kunne reflektere alle farger og fargespørsmålet ville da ikke bli noe problem, men da dette ikke finnes, har man lysrør med hvitt lys, tonet fra blått til rødt, fra dagslys til interiør. Trekanten kan da bli en retningslinje å holde seg til ved valg av lysrørtype. Man må »fargeorientere« seg.

La oss ta noen eksempler:

En slakterbutikk. Det rød-brune kjøttet skal ta seg godt ut. Nå er brunt en blanding av gult, rødt og svart. Kjøttfargen er mest rød, men ligger noe over mot det gule. Komplementærfargen blir en blåtone — noe mot det fiolette. Det er derfor opplagt at et dagslysrør vil gjøre kjøttet gråtonet og derfor ikke kan brukes — derimot vil et varm-hvitt eller interiør rør gi den beste løsning.

En grønnsakhandler som ønsker å framheve grønt, bør ikke benytte interiørrøret som med sin komplementærfarge vil gråtone det grønne. Derimot vil industrirøret med sitt svakt blå-tonede hvite lys gjøre seg godt. Her ville kanskje dagslysrøret vært best, men man må i butikker ta hensyn til publikum og deres utseende. Huden som reflekterer lys i gul-rød-området, bør ikke få for meget blå lysstråler.

Industribedrift for metallbearbeidning har ofte nøytrale farger på maskiner, som svart og grått. Disse er uavhengig av fargetonen, men blanke stål-gjenstander er sølvgrå med blåtone, hvor industrirørets egenskaper er best egnet til god synsskarp-het. Grønne og gule vegger får da også meget lys å reflektere.

Kontorer. Her skal man ta hensyn til folks utseende. Dessuten pleier vegger gjerne å være gul-malt og gulbrunt treverk i møblene peker også på varm-hvite rør som den beste løsning.

Hjembelysning. Her finner vi mest av de varme fargene, som rødt, rødgult, brunt, gult, likesom alle tresorter er holdt i bruntoner. Folk må se godt ut og varme og hygge er den atmosfære som må fram. Interiørrøret er spesielt laget for dette. Grønt finnes i en del møbelstoffer, men grønnfargen vil ikke i den grad gråne som man kunne vente, den får heller en svak tone mot det gule, hvilket skyldes interiørrørets evne til også å avgi både gule og blå stråler. Blåtonede dagslysrør og interiør, samt også hvite rør gir imidlertid alle varme toner et grått slør som tydelig kan sees, men som forsvinner med interiørrøret.

Til slutt litt om øyets evner. I retina har vi tusenvis av nerveender — noen som staver som ser bare svart-hvitt og som er i bruk bare når lysstyrken er meget lav. Derfor ser alt grått ut om natten. Andre nerveender er som tapper. Disse trer i funksjon over en viss minimums-belysningsstyrke. En teori sier at disse tappene er av tre typer — noen reagerer overfor røde, noen for blå og noen for grønne lysstråler. De grønt-følsomme trer i

stedet for gult-følsome og forskyver derved trekanten vår, så den direkte gråtoning ikke blir så framtrædende, likesom en blanding av rødt, grønt og blått alene gir hvitt fargeinntrykk. Øyet kan derved oppfatte alle farger, samt grått, hvitt og svart. Nå er imidlertid disse tappene ikke like følsomme. De røde og blå er svakere enn de grønne. De blå svakest og de røde noe sterkere. *Følgen er at øyet er mest følsomt overfor grønn-gult lys og mindre for blått og rødt.* Forskjellen er meget stor og har den virkning på valg av lyskilde at vi med dagslysrør må regne med nesten den dobbelte belysningsstyrke, enn hva som ansees for godt lys med hvite lysrør. Derfor gjør man klokt i å ikke benytte dagslys-lysrør til almenbelysning, men bare for fargekontroll. Dagslysrøret er nemlig sammensatt slik i lysutstrålingen at lyset ligger på den norm som fra gammelt av er benyttet som norm for dagslys-fargebedømmelse, og det er her det har sin misjon, men belysningsstyrken må da være meget høy.

Med de hensyn man må ta til farger etter ovenstående, er det i dag mer enn før av betydning at arkitekter og belysningsteknikere samarbeider, da det er nødvendig at fargene tilpasses lysrørene eller i det minste at man mest mulig unngår komplementærfargene til de fargetoner lysrørene har. I Osrams nye lysrørliste står anvendelsesområdet for hver lysrørtype angitt, og de er basert på disse grunnleggende faktorer.

Elektrisitetsproduksjonen pr. innbygger i 1949.

Norge	4500 kWh
Canada	3600 »
Sverige	2300 »
USA	2200 »
Sveits	2200 »
Ny-Zeland	1200 »
Tyskland	920 »
Australia	900 »
Storbritania	880 »
Finland	850 »
Belgia	780 »
Frankrike	720 »
Syd-Afrika	700 »
Østerrike	600 »
Italia	500 »
Holland	400 »
Japan	400 »
Danmark	330 »
Tsjekkoslovakia	300 »
URSS	300 »
Chile	270 »
Spania	210 »
Argentina	200 »
Irland	150 »
Ungarn	140 »
Brasil	130 »
Peru	120 »
Korea	110 »
Portugal	100 »

Pelle har ordet:

Mor'n. Vi har vært på ferie vi, har dere? Far lurte lenge på om han hadde råd, men så sa mor at det sto i Proton Avisen at husmoren også skulle ha ferie for det trengte hun. Skal vi nå komme i enda mer gjeld, sa far, men mor sa at han bare kunne ta forskudd i Proton. Så reiste vi med toget en dag det var mye regn, far, mor, Truls og jeg. Prikken var for liten så hun måtte være hjemme hos farmor. Det er gøy på et sånt tog, masse ganger og dører og veldig fint å gjemme seg bort. Det gjorde vi noen ganger men mor ble sint og ba oss være snille gutter ellers kunne vi falle ut. Det gjør ikke no det mor, sa jeg, for vi kan bare løpe etter. Da vi hadde kjørt hele dagen og far hadde røkt mange piper og mor hadde spist mange hodepinetabletter, kom vi til en stasjon hvor vi skulle av. Der sto det en mann med rare bukser og skinnlue og ventet på oss med en hest og noe som kaltes trille. Så kjørte vi en stund på en sån hompe-dompevei til vi kom til en bondegård og den hadde ikke no maling på veggene men vi så masser av kuer og noen hester. Her skal vi bo, sa far. Det var deilig å komme fram, sa mor, dette skal bli herlig. Mannen som eide gården hette Smedsrud og han hadde en stor tykk kone som han kalte kjer-ringa og hun hette Inga.

Det var mye rart på en sån bondegård og Truls og jeg hadde nesten ikke tid til å spise de første dagene, vi hadde jo ikke vært på en sån plass før. Nå ska dere få det morrosamt gutter, sa Smedsrud — og det mente vi osså. Mor gikk turer bortover jordet med strikkesøyet og far var med og lesset høy for å få litt mosjon. Vi syntes osså det var fint med mosjon og derfor baset vi i høyet på läven alt vi orket særlig der hvor Ola gårdsgutt arbeidet og vi hørte han ble morsk og mumlet no om det fordømde bypakket, som var kommet tilgards. Ola var ikke no gla i barn han og han sa at'n eildri hade vori i by'n. Borte i det ene hjørnet på läven sto en svær kasse med noen maskingreier og Truls måtte bort å ta på noen håndtak og sån. Plutselig begynte det å dure og bråke no forferdelig og Ola kom løpende med en svær høygaffel etter oss. Je trur dere er spennna gælne gutter, forsyne meg har'em itte satt igang treskeverket. — Vi fikk ikke være på läven mer. Ola gårdsgutt sa til Smedsrud at ska detta fort-sette ender det me ei uløkke.

Mest moro var det jo på läven men det var fint i fjøset osså. Der sto det mange kuer etter hverandre og viftet med halene. Vi fant ut at det var veldig gøy når vi bandt fast en boks i halen men engang så viftet Dagros så veldig med halen at jeg fikk boksen i hodet og der ble det et stort hull som det blødde av. Jeg fikk bandasje rundt hele hodet og da jeg kom ut igjen sa han Ola at det var telpass åt'n. Nede i fjøset var noen lange renner som de voksne sa var til å måke mukk i og i gulvet var det noen huller med låkk over og der lå en dag Truls og kikket. Det er veldig moro å kile Truls og da jeg gjorde det så forsvant han ned i hullet. Jeg hørte at han skrek langt nede i no mørkt no og da ble jeg forferdelig redd og løp inn på kjøkkenet og fortalte det. Det ble veldig bråk og alle skrek i munnen på hverandre og mor Smedsrud hylte og skrek at vi må få tak på karfolka svint for gutten har dotti i gjødsel-bingen. De strevde fælt for å få tak i Truls og da de bar ham bortover så lignet han brun kukake. De vasket han i en stor balje og alle var sinte på meg. Jeg gråt veldig og sa til mor at jeg ikke hadde ment å gjøre no galt, jeg skulle bare kile Truls. Dagen etter var Truls bra igjen og jeg ba'n om forladelse. — Så æsj-bæsj har jeg aldri vært, sa Truls.

De voksne var støtt etter oss. Til slutt fikk vi nesten ikke lov til noen ting og da var det jo ikke no moro. Regnet gjorde det støtt og da må jo gutter finne på no et eller annet sted. De voksne skulle av og til forsøke å leke med oss, men det blir det aldri no sveis på det. Når vi spiser sammen med de voksne så sier mor at vi skal være mer beskjedne. Jeg vet ikke hva det er for noe. Det er bare du som sier at jeg ikke skal

forsyne meg så mye, sa jeg til mor, Inga sier at jeg skal spise alt det gode jeg kan. Men mor sparker meg på benet hver gang jeg skal forsyne meg men så sa jeg: Hvorfor sparker du meg på benet, hvergang jeg skal ta mat, mor? Da lo alle. Så forsøkte mor å blunke når jeg tok kaker og så sa jeg: Hvorfor blunker du sånn til meg, mor? Da så jeg at mor ble morsk og blank i øynene og så sa jeg ikke mer.

En dag sa mor til far at nå orker jeg ikke mer ferie, jeg vil hjem. Det er bare nervene dine som klikker du må slappe av sa far. Vi reiste hjem. Smedsrud snakket med far en dag og vi hørte at han sa at detta er ikke blivanes sted for dissa onga.

Det var morro å komme hjem også. Prikken hadde fått masse hår på hodet mens vi hadde vært borte. Hvorfor trekker du Prikken i håret sa mor til meg, se hvordan hun skriker. Jeg trekker ikke i håret jeg mor jeg bare holder henne, det er hun som trekker selv.

Jeg syns jeg må fortelle dere om dengangen Truls og jeg ble så syke. Dere skjønner far har flere piper i en eske på kaminen. Nå skal vi leke voksne, Truls, sa jeg og så lurte vi oss til å ta en pipe hver. Tobakk og fyrstikker var det ikke vanskelig å finne og hatter og luer fant vi i entreen. Bak uthuset ved slipesteinen pleier vi ha et fint gjemmede og der skulle vi leke voksne.

Vi stappet tobakk i pipene slik som far gjør, også tente vi på. Spørr om det var moro — det kom masser av tykk tåke ut av munnen på oss og vi blåste med munnen akkurat som de voksne mens vi snakket sånt vok-sent med hverandre. Da vi hadde holdt på en stund begynte vi å bli litt rare og det var akkurat som om magen ble sint. Jeg blir visst syk, skrek Truls og han så ut som snø i ansiktet. Da måtte jeg plutselig kaste opp veldig, men så kan jeg ikke huske mer, for dagen etterpå lå vi i sengene våre og inne i hodet var det veldig vondt og vi orket ikke å stå opp engang. Far og mor så veldig gretne ut men de sa ingen ting. Men farmor kom inn til oss siden og sa at vi var noen fine kanaljer og doktor'n hadde måttet pumpe oss igår. Hvordan blir vi pumpet, farmor, spurte jeg, jeg visste bare om en pumpe og den sto på sykkelkelen til far. Far er forresten så rar, han liker ikke å være hjemme. Gudskjelov at det er slutt på ferien, det skal bli deilig å komme på jobben igjen, sa han til mor. Men mor var sur da han sa det og sa at selvfølgelig skal mannen ha alle fordeler og jeg skal fortsette med bleievask, mat-stell, ungemas, holde hele huset i orden og tigge deg om penger.

Vi var hos doktor'n igjen i går, han kjenner oss godt nå og kaller oss for Knoll og Tott. Han satte digre plasterlapper på oss både her og der for vi hadde slått oss forferdelig. Det hendte slik at vi klatret høyt opp i pæretreet og så spurte jeg Truls om han var moden. Trus sa han var moden og da sa jeg: Da faller vi. — Og så falt vi.

I år er det mye epler hos oss og de skal gjemmes til vinteren, sier far. Vi syns det er bra med litt forskudd men farmor er etter oss med stokken når vi klatrer i trærne for å riste epler. Nå er det jo ikke alltid de voksne ser oss for ellers hadde vi jo ikke hatt no gøy. Engang så veddet Truls og jeg om hvem som var den flinkeste til å riste og vi tok hvert vårt tre. Truls vant.

Han sa det var 46 epler under sitt tre men jeg hadde nesten så mange, mente han. Men æsj så kom de voksne og alle var så sinte. Far var helt rød i ansiktet og sa at nå skal guttene for engangs skyld ha på blanke messingen. Ja, la de bare få en omgang sa farmor, for hun eier hagen. Du kan bare vove sa mor, ikke skal mine barn ha kompleks senere i livet fordi du ikke kan styre deg, — de skal forklares hva som er galt og riktig. Og så fortalte mor oss en hel masse om noen gutter som gjorde sånn og da var det galt også gjorde de slik og det var riktig. Vi skjønte ikke no men lovte mor at vi bare skulle gjøre slik som var riktig. Den kvelden kom visst ikke far hjem før langt ut på natten, det fortalte farmor oss.

Rover.

Ta ikke livet av Deres kone. La våre vaske-maskiner gjøre det skitne arbeidet.

Avert. i Cardiff-avis.

En innsender i et kvinneblad spør: — Kan det være farlig for en ung pike å gå tur i skogen med en ung mann?

Bladet svarer: — Nei, ikke hvis de går hele tiden.

Og så var det —

— den snille gutten som lot sin mindre bror få låne den nye syklen sin — i oppoverbakkene.

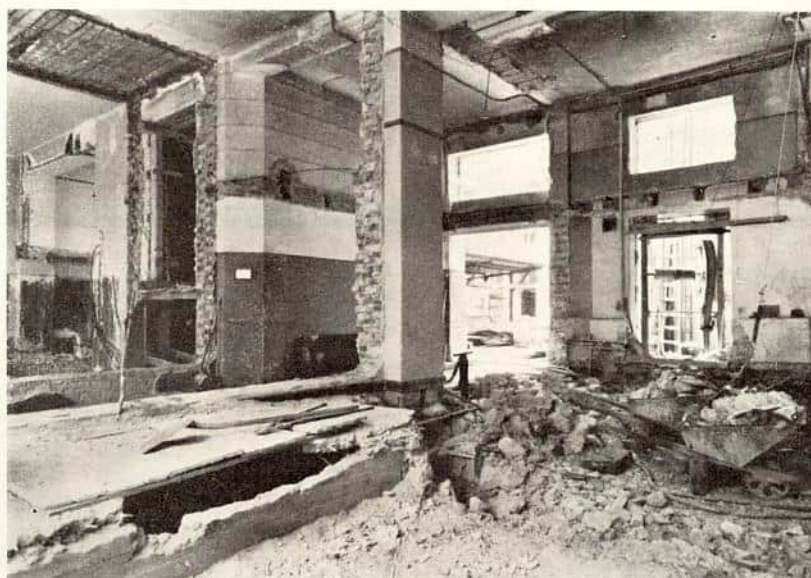
— mannen som var så gjerrig at han fotograferte seg i vinduet for å slippe å kjøpe ramme til bildet.

— den forfengelige hønen som så gjerne ville legge et speilegg.

— mannen som forsøkte å bli statist på Nasjonalteatret fordi han hadde øvelse fra Statistisk Sentralbyrå.

— overrettssakføreren som forbød sin husholderske å bruke uttrykket »Det er servert« i hans hjem. Hun måtte si: »Retten er satt«.

En herjet gård!

Ved å kaste et flyktig blikk på ovenstående bilde kunne man tro seg hensatt til ruinene i en bombeherjet by et eller annet sted i Europa. Fullt så galt er det dog ikke. Det er vårt hovedkontor i Rosenkrantzgaten 11 som i denne måned under ombyg-

ningen ser slik ut. Vi kan være enig i at interiøret i dag er temmelig trist men vi har i hvert fall noe flott å se fram til. Som sitat fra Lessing vil vi si: A vente på en glede er også en glede.

Personalia

Ingeniør A. Ø. Schjold.

Ingeniør A. Ø. Schjold avgikk ved døden på Ullevål Sykehus den 26 juni i år etter noen måneders sykdom. Han var født 3 januar 1893 og ble således bare vel 57 år gammel. Etter eksamen fra middelskole og Kristiania Elementærtekniske skole var han ute i praksis i 5 år og reiste så til Tyskland hvor han studerte Teknikum Ilmenau og Bingen i 2 år og tok eksamen i 1917. Den 22 april 1918 ble Schjold ansatt som assistent i baneavdelingen

i vårt firma. Han overtok senere denne avdeling og hadde også salget av jord- og sjøkabel.

Gjennom sitt 32-årige virke i vårt firma formidlet ingeniør Schjold betydelige leveranser av elektrisk utstyr til sporveier, forstadsbaner og Norges Statsbaner. Foruten vognutstyr ble der levert likerettere, roterende omformere, lokomotivutstyr og stillverksanlegg, gruelokomotiver etc. Ingeniør Schjold ervervet seg et grundig kjennskap til sitt spesielle område og kom gjennom sin virksomhet i kontakt med en rekke kunder som lærte ham å kjenne som en dyktig fagmann.

Personlig var Schjold en sjarmerende, slagferdig og vittig kollega. Han var bestemt i sine tanker og meninger og uredde for å forfekte det han mente var det riktige.

Privat var han en utpreget hjemmets mann og hans hobby var sommerhuset på Nesøya hvor han hele sommeren igjennom tilbrakte fritiden og kunne arbeide med sitt. I sin omgangskrets hadde han mange venner som dypt beklager hans tidlige bortgang.

For vårt firma betyr det et følelig tap å ha mistet Schjold, da han gjennom en lang årrekke hadde samlet en stor erfaring innen sitt område. Kollegene vil savne ham som en representant for den gamle kjente stab som i de forløpne år har preget firmaet og som vi med vemod ser forsvinne etter hvert.

Fred være med hans minne.

J. G.

25-årsjubileum.

Materialforvalter Karl Ludvig Johansen feiret den 7 august sitt 25-års tjenestejubileum i firmaet, men det er kanskje ikke alle som vet at han i virkeligheten har 31 arbeidsår i firmaet bak seg.

Han var ikke store karen, da han i 1917 første gang begynte i firmaet som såkalt ettermiddagsvisergutt fra kl. 14—18. Gutten gikk i 5te klasse på skolen og lommepenger skulle der tjenes. Dengang hadde firmaet 13 visergutter og ingen varebiler. Utkjøring til bane og brygge foregikk med hest og vogn fra speditør Bøhm og alt for øvrig måtte viserguttene hente og bringe. Det ble mang en hard tårn og en av dem husker Johansen svært godt, nemlig kjerrejobben til Glommen Træsliberi på Vinderen. Da Johansen hadde vært visergutt i noen år, gikk han over i montørlære på installasjonen. Men eventyrlysten som han var, fikk han

lyst til en tur tilsjøs, og så ble det å mønstre på »Kristianiafjord« 1 års tid.

Så ble det atter Siemens, først som hjelpemann på lageret og deretter over til verkstedet hvor han bl. a. assisterte Hans Marthinsen med bilreparasjoner. Vi hadde dengang allerede levert flere »Protos«-biler fra Siemens og reparasjonene kom til oss. Johansen fikk også lyst til å kjøre bil og det ble 9 år som sjåfør før han igjen begynte på lageret og da i inngående vareekspedisjon i Rosenkrantzgt. Da R-avdelingen i 1941 flyttet til Munchsgt. ble Johansen med og overtok lageret der. Ifjor høst ble han overflyttet til produksjonsavdelingen hvor han nå er beskjeftiget som materialforvalter.

Johansen er en pålitelig, nøyaktig og rask medarbeider som det er en glede å samarbeide med og han er alminnelig avholdt av sjefer og kolleger. Vi har alltid beundret hans flotte håndskrift på de forskjellige papirer, og den kan stå som et mønster for noen og hver av oss. Hva som ellers særpreger Johansen er hans enestående gode og smittende humor, han er slagferdig og tørrvittig og går ikke avveien for engang imellom å lage en liten skøyestrek i allerbeste mening. Hans store hobby er en liten hytte på Åneby og der har han litt av hvert å stille med. Vi gratulerer post festum med jubileet og ønsker vel møtt ved neste milepæl.

Vår hjerteligste gratulasjon til:

Bryllup 29 juni 1950:

Frk. Inga Støylen og

Montasjesjef Ivar Clem (avd. E og I).

Bryllup 3 juli 1950:

Frk. Borgny Lyse og

Tekniker Per Haaland (avd. S).

Bryllup 16 juli 1950:

Frk. Liv Aune og

Ingeniør Olav Heggland (avd. S).

Bryllup 20 juli 1950:

Frk. Sigrid Badsberg og

Herr Sverre Dahl (avd. R).

Bryllup 5 august 1950:

Frk. Ellen Marie Nielsen og

Tekniker Johan Rinde (avd. M).

Personalforandringer.

Nyansettelser i tiden 1/6 50 — 31/8 50.

Vi ønsker velkommen!

Oslo.	Navn	Ansatt	Stilling	Avdeling
	Olaf Birgel	1/6	Bud	Posteks.
	Rolf Elboth	1/6	Timeskriver	Prod.
	Asbjørn Andersen	1/6	Læregutt	Stv.
	Håkon Nordvang	1/6	Hjelpearbeider	Prod.
	Arthur Eckhoff	7/6	Hjelpearbeider	Prod.
	Kastora Hagberg	7/6	Rengj.hjelp	Vst.
	Gunnar Lie	12/6	Hjelpearbeider	Prod.
	Oddvar Helledal	14/6	Hjelpearbeider	Prod.
	Kristian Korsmo	15/6	Spesialarbeider	Prod.
	Willy Pedersen	20/6	Spesialarbeider	Prod.
	Kjell Hallre	1/7	Tekniker	I.
	Rolf Christiansen	1/7	Lønningsass.	Lønn.
	Jan Randbøl	4/7	Radiomontør	Prod.
	Magnus Hole	5/7	Spesialarbeider	Prod.
	Willy Tveitan	5/7	Hjelpearbeider	R.
	Kristian R. Haugan	10/7	Spesialarbeider	Prod.
	Anne Kristine Odlaug	10/7	Stenograf	Med.
	Maja Røsten	10/7	Bokh.ass.	Bokh.
	Else Andersen	17/7	Kontorass.	Innkj.
	Thordis Liv Vike	24/7	Stenograf	Med.
	Thoe Zetlitz	31/7	Visergutt	Lager
	Liselotte Hinsch	1/8	Stenograf	E.
	Gerd Karlsen	1/8	Kasserske ass.	Kasse
	Eva Kolbel	1/8	Forv.dame	Forv. II.
	Arne Eivind Vold	5/8	Læregutt	Stv.
	Gunnar Johansen	10/8	Læregutt	Prod.
	Erik Thømt	14/8	Visergutt	Lager
	Einar Thorvaldsen	21/8	Spesialarbeider	Prod.
	Liv Aksoy	28/8	Kontorass.	Sped.
	Jan Øivind Hansen	29/8	Spesialarbeider	Prod.
	Fredrik Frantsen	31/8	Hjelpearbeider	Stv.

Vi gratulerer:

75 år

den 19 juli fru Josefine Johansen, Brageveien 2 b,
Oslo (enke etter vaktmester Johansen sen.)

75 år

den 22 juli pensjonist fru Tina Olsen, Henrik Wer-
gelandsgt. 15, Bergen.

Fraværstatistikk Oslo.

I tiden 1 januar—31 august 1950.

Funksjonærer:	dager Fraværs-	dager Drifts-	
Damer	656	14 723	4,5 %
Herrer, merk.	304	15 668	1,9 »
» tekn.	308	16 026	1,9 »
Arbeidere:			
Lager	363	7 509	4,8 %
Svakstrøm	144	8 731	1,7 »
Sterkstrøm	234	13 269	1,8 »

Og så var det vår gratulasjon til: 50-årsdagen

Frk. X i P/O 12-7-50	Frk. Y i P/O 25-7-50

To jærbuer var på slaktehuset og fekk sjå då dei svime griser med elektrisk straum. Då dei gjekk ut att, sa den eine:

— Eg he' nå best tru på den gamle måden, for den e' grisene beste vane med.

En frue som hadde bestilt en sofa og var lovt den ferdig før ferien, ringte en måned etter ferien og spurte hvor det ble av den.

— Dessverre, frue, det har ikke vært mulig å få den ferdig. Det har vært ferie her, og jeg har fått en sønn i mellomtiden.

— Men det er vel ikke ham som skal lage sofaen!

— Når ble Rom bygd?

— Om natta.

— Om natta?

— Ja, det står at Rom ikke ble bygd på en dag.

En regnfull sommer.

En er en, og to er to —
vi hopper i vann,
vi triller i sand.
Zik, zak,
vi drypper på tag,
tik tak
det regner idag.

Regn, regn, regn, regn,
øsende regn,
posende regn,
regn, regn, regn, regn,
deilig og vådt,
deilig og råt!

Av Sigbjørn Obstfelder REGN.

Kan De lytte til en konversasjon?

En av de mest elementære fordringer som konversasjonens vanskelige kunst stiller til oss er at vi skal kunne lytte. Hvis en konversasjon skal bli vellykket må begge eller alle parter kunne lytte på en slik måte at den annen part føler interessen og blir opplagt til å snakke.

Det å lytte er ikke det samme som å sitte stille og tenke på andre ting — det er heller ikke bare å høre oppmerksomt etter for å kunne fortelle videre til andre det en har hørt. Å lytte er å verdsette de replikker som sies, å tenke hele tiden, selv om en ikke snakker høyt.

Av og til treffer en slike mennesker som virker talende selv om de ikke snakker meget, de forstår å lytte på en levende måte. En føler om de liker eller misliker det som sies, selv om de ikke uttrykker seg med ord.

En foredragsholder f. eks. merker øyeblikkelig om der finns gode lyttere blant publikum, og det hjelper ham til å finne vegen til det øvrige publikums hjerte.

På samme måte er det med en samtale — det er lyttingen som bereder veien for at en kontakt kan skapes mellom mennesker som samtaler. Den første betingelsen for at en samtale skal bli spirituell og morsom er naturligvis at det som der snakkes om er interessant og at den som fører samtalen forstår å utvikle emnet — står han da overfor den virkelig gode lytter, er suksessen gitt på forhånd.

TRONDHEIM

25 år i firmaet.

Den 1 juli feiret lagerbetjent og vaktmester *Karl Saasen* ved Proton, Trondheim, sitt 25-års jubileum. I den anledning har vi tillatt oss å oppsøke jubilaranten for å få en liten prat, og vi finner ham i travel bekjeftigelse på lageret, hvor han henger i med å finne fram varer til utålmodige kunder, fra Møre i syd til Finnmark i nord. Vi griper ham i farten og får stillet noen improviserte spørsmål i all hast.

— Du Saasen, dette med 25 år i firmaet er vel ikke helt riktig?

— Nei, jeg begynte 3. pinsedag 1912 og sluttet igjen i oktober 1921. Etter 6 års fravær begynte jeg så »for alvor« i 1926, så jeg har egentlig vært her i 33 år nå.

— Syns du det har funnet sted noen utvikling på alle disse årene?

— Ja, på mange ulike måter. Ta f. eks. arbeidsiden. I »gamle dager« begynte vi kl. 7 og holdt på til kl. 19 med 1½ times middag. Nå arbeider vi fra 7,30 til 16,45 med 45 min. frokostpause, vi har overtidsbetaling og 3 ukers ferie. Installasjonsmateriellet har også hatt en rivende utvikling, fra de klumpete stikkontakter, støpsler og holdere av porselen til våre dagers lekre presstoffmateriell. Glansgarn og sneller er forlengst fortrent av kulo, blykabel og materiell for skjult montasje.

— Og lagerforholdene, hvordan er det og har det vært med dem?

— Vi holdt til i Schultz gt. 8 hvor ingeniørkontorene nå ligger. Til lagerbetjeningens plikter hørte også å fyre opp i alle 22 ovnene på kontorene. Og trøste og hjelpe oss om det ikke var varmt når kontortiden begynte. Nå har vi forlengst fått installert automatisk oljefyring. Forøvrig syns jeg lagerplassforholdene i dag er atskillig verre enn dengang. Firmaets vekst har jo fort med seg at lageret er spredt på en 6—7 forskjellige plasser

rundt omkring i byen, og det sier seg selv at vi av den grunn arbeider nokså tungt.

Telefonen ringer, men vi iler med å stille ham et spørsmål til slutt:

— Noe ønske for framtida?

— Bedre lagerplass —

kommer det kontant idet han tar telefonen.

For egen regning kan vi tilføye at Karl Saasen er et arbeidsjern av de sjeldne. Typene på materiellet kan han på fingrene, ikke bare de som brukes i dag, men helt tilbake til den tida da han begynte her. Hans helse er ypperlig, og det er gjerne tiårsvis mellom hver gang han forsømmer en dag.

I sin tale til jubilaranten brukte direktør Selmer uttrykket »en tro tjener«. Vi underskriver gjerne at noen neppe har fortjent denne karakteristikk bedre enn ham. Vi ønsker ham hell og lykke i årene som kommer.

A. H.

25 års jubileum.

Montørformann *Arvid Weisæth* feiret den 17 september sitt 25-års jubileum i firmaet. Han begynte den 17 september 1925 som læregutt og tok etter endt læretid montørprøve og oppnådde her det beste resultat inntil dette tidspunkt, og det var ingen tilfeldighet. Det gikk ikke mange år før Weisæth kom opp i kategorien første-montører og ble en av lederne ved vår montasjeavdeling for kraftanlegg. Jeg vil nevne at han i 1938—39 hadde monteringen av hele det elektriske anlegg ved Norges Tekniske Høgskoles skipsmodelltank, et komplisert arbeid. Den tyske spesialingeniør som i 1939 kom opp fra Berlin for idriftsettelsen, kom da også med meget anerkjennende ord for godt og pent utført arbeid, og ingeniøren fant da heller ikke en eneste koblingsfeil som kunne legges Weisæth til last.

Ellers har Weisæth utført en lang rekke montasjearbeider både uten- og innenbys, og mange år

av sin tjenestetid har han tilbrakt ved utenbys anlegg, ofte under slitsomme forhold. Spesielt bør nevnes at han flere år under krigen ledet montasjearbeidene ved Varangerhalvøyas Kraftselskap. Her lå våre folk et år i telt langt inne på Finnmarksvidda til ut i oktober måned og da er det jo full vinter i Finnmark. Her lå de faktisk mellom dobbelt ild. Først var de stadig utsatt for tyskerne som presset på for å få anlegget ferdig, og så var det russerne som stadig gikk til angrep med fly. Da var det bare å forlate teltet og springe bortover vidda og kaste seg ned, dekning var det umulig å finne. Når tyskerne så trakk seg tilbake, fikk våre folk oppleve å se resultatene av sitt slitsomme arbeid bli blåst i lufta, og så var det å ta fatt på en dramatisk hjemreise for noen, andre tok den ikke ufarlige sjansen å bli igjen, men alle slapp helskinnet fra det. Weisæth og hans medarbeidere kunne nok med sine opplevelser fra den tiden skaffe stoff til en hel roman.

For noen år siden ble Weisæth utnevnt til arbeidende formann ved anleggsavdelingen.

Vi står nå i det nærmeste år overfor store arbeid som vil sette store krav til Weisæth's rike erfaring og vi ønsker ham alt godt for fremtiden.

AJH.

Det skulle ansettes lærerinne i Karasjok, og en same ble sent ned til bygda med rein og pulk for å hente henne. Da de var kommet fram etter en nokså anstrengende tur, kom samene til å tenke på at han ikke hadde sagt hva han hette, og presenterte seg for lærerinnen som Matti Jompa.

— Nei, svarte hun, bare litt stiv i beina.

Fraværstatistikk, Trondheim

1/1—31/8.

	1950	1949
Månedslønnede	1,3 %	1,0 %
Ukelønnede	2,0 »	2,1 »
Timelønnede	3,2 »	3,6 »
Samlet	2,4 %	2,6 %

Vi gratulerer:

Bryllup 1 juli 1950, Trondheim:

Frk. Gerd Hildur Hansen og
Læregutt Helge Nielsen (installasjonsavd.)

Bryllup 5 august 1950, Trondheim:

Frk. Greta Wiggen og
Montør Ivar Dragseth (installasjonsavd.)

Bryllup 26 august 1950, Trondheim:

Frk. Agnes Sæther og
Platearbeider Bernt Reksen (verkstedet).

Vanngang.

En av våre folk forteller følgende sannferdige historie fra sin læreguttid:

»Det var under krigen, nærmere bestemt i den tiden »En herre med bart« gikk som en farsott i byen. På min første dag i læra ble jeg sendt til et firma i vår bransje for å kjøpe en holder med kran, da slike akkurat da ikke fantes på lager. Med mine sparsomme kunnskaper i faget, visste jeg ærlig talt ikke hva en holder med kran var, og for ikke å glemme mitt ærende gikk jeg og sa inne i meg hele Munkegt. nedover: »En holder med kran, en holder med kran, en holder med kran....«

Da jeg omsider kom inn i forretningen og skulle framføre mitt ærende, kom det både til min og ikke minst til ekspeditørens forbauselse: »Jeg skal ha en herre med bart!«

Personalforandringer.

Nyansettelser i tiden 20/5 50 — 31/8 50.

Vi ønsker velkommen!

Navn	Ansatt	Stilling	Avdeling
Trondheim.			
Solveig Bjerkan	26/5	Rengj.hjelp	Kontoret
Per Bye	1/6	Praktikant	Verkstedet
Karl Andersen	1/6	Visergutt	Verkstedet
Harald Olsen	13/6	Praktikant	Verkstedet
Jakob Bjerkan	3/7	Hjelpemontør	Verkstedet
Leif Torvaldsen	4/7	Platearbeider	Verkstedet
Ester Monsen	1/8	Sentralbord dame	Kontoret
Birger Sakshaug	1/8	Hjelpemontør	Verkstedet
Erling Løkke	10/8	Visergutt	Lageret
Harald Wikstrøm	7/8	Mekaniker	Verkstedet
Per Andersen	14/8	Læregutt	Verkstedet
Tore Hansen	14/8	Praktikant	Inst.avd.
Ragnhild Rokseth	21/8	Stenograf	Stenograf
Reidar Knutsen	21/8	Læregutt	Verkstedet
Einar Skatvold	28/8	Læregutt	Inst.avd.
Gunnar Birkeland	28/8	Praktikant	Verkstedet
Anton Sandvik	29/8	Læregutt	Verkstedet
Sverre Brattland	30/3	Praktikant	Verkstedet
Ola Otterlei	31/8	Tekniker	Svakstrøm

Overført til funksjonær:

Yngvar Stokkan	17/7	Salgstekniker	Sterkstrøm

Denne gang - - -

For vel et år siden slo det seg ned en noe langveisfarende fugl her ved Proton, Trondheim. Via Proton, Oslo, kom han hit helt fra New York. Han skulle bli den første leder for Proton Norsk Røntgen som ble opprettet ved Trondheimskontoret samtidig med at med.avdelingen fikk ny benevnelse i Oslo. Da vår medarbeider første gang slo av en prat med Buer, var det ikke noe i språket som røpet et langt Amerikaopphold.

— Hvor lenge hadde du vært borte fra gamlelandet da, Buer?

— I alt var jeg borte i 31 år, derav 24 i Amerika og de øvrige 7 i Tyskland og Syd-Afrika, men da min kone også er norsk, så er kanskje det årsaken til at jeg har klart å holde så bra på språket som jeg har gjort.

— Og hva drev du på med derute?

— Det samme som nå, stort sett da. Jeg var nemlig ansatt ved X-Ray Manufacturing Co. i New York i 10 år og ellers har jeg hatt forskjellige andre jobber.

— Hvordan var det derborte under depresjonen i 30-årene, merket du noe til den?

— Jo, det var ikke fritt, men stort sett slapp jeg heldig fra det.

Og her forteller Buer om da han og en kamerat i denne vanskelige tiden tok bilen og trampet Amerika og Canada rundt, og når han nå tenker tilbake på det, så ville han ikke unnvære den opplevelsen for noen pris.

— Du er med andre ord en optimist som forstår å vende en vanskelig situasjon til det bedre?

— Ja, jeg trodde jeg var det, men i den senere tid har jeg begynt å tvile på om det virkelig er så. Jeg har nå vært hjemme i to år, og ennå har det ikke lyktes meg å skaffe tak over hodet for kona og meg. Hun bor hjemme hos sine foreldre i Risør og her går altså jeg. Så nå vet jeg snart ikke hva.

— Er det ingen utsikt til en løsning av problemet?

— Det er en mulighet for at det ordner seg i løpet av høsten, men det er vel best ikke å selge skinnen for bjørnen er skutt.

Som en ser, er det ikke mye vi har å by våre hjemvendte sønner, men Buer deler jo skjebne med så mange, så foreløpig kan vi ikke si annet enn felles skjebne, felles trøst, og håpe på en bedring.

Som det vil fremgå av bildet ovenfor, så er Buer en ivrig tilhenger til »Petri menighet«. Her på forsommeren traff vi ham ivrig opptatt med å fiske ved Nidelvens ikke akkurat klare vann. Det som tiltrakk oss vår oppmerksomhet var et underlig fiskeredskap som Buer brukte.

— Hva er det for noen greier du har der? var det første vi sa.

— Jo, det er siste skrik i kastesluk — og så får vi demonstrert hvordan man med utstyr for kr. 10,00 kan skaffe seg det beste kastesluk-utstyr. På en tom hermetikkboks av aluminium har Buer linnet 50—60 meter nylonsnøre nr. 45. På tvers inne i boksen har han spikret fast et håndtak. Når han holder boksen i venstre hånd i kasteret-

Ingeniør Hans Buer med sitt fiskeredskap.

ningen og har en passe tung sluk på snøret og svinger den rundt med høyre hånd og slipper i det rette øyeblikk, så kaster han gladelig 40—50 m utover elven. Så vikler han rolig inn og dette gjentas så lenge en har, det som alle sportsfiskere trenger, nemlig tålmodighet.

— Er dette en egen oppfinnelse?

— Nei, jeg lærte den nede på Sørlandet da jeg var der nede på ferie tidlig i sommer. Etter å ha holdt på med kasteslukstang i alle de år, har jeg nå gått over til denne form for kastesluk som er den andre helt overlegen. Man floker nemlig aldri bort.

Dette noterte vi oss til ferien og gir gjerne rådet videre til eventuelle interesserte.

Buer bruker hele sin fritid om sommeren til fiske enten på fjorden eller i elv og vann.

— Til slutt, Buer, har du noe morsomt å berette fra denne din Petri virksomhet.

— Det måtte da bli om den gangen jeg møysommelig hadde arbeidet meg utover til en sandbank under Elgeseter bru og i min iver glemte at sjøen flodde og plutselig fant at jeg ikke kom meg på land. Jeg måtte klatre opp på en av isbryterne under brua og sitte der og vente til det ble fjære og da var kl. 5 om morgenen.

Vi takker for praten og ønsker Buer lykke til med jakten etter hus så vi ikke risikerer å miste ham på grunn av husmangel.

Høst.

Sangen om høsten! O, stem den i den gamle sang —

sommerens siste ildmelodi

med ord som hvisker: Forbi, forbi for denne gang ....

Mørket er nær, men fra lysets vell rinner en stjernekveld.

Herman Wildenvey *Sangen om høsten.*

Vi gratulerer:

50 år

den 25 august 1950.

Stenograf frk. Kitty Fisknes,
Trondheim.

»Reklame«.

Det var stort oppmøte i et nybygget bedehus som skulle innvies i en trøndelagsbygd. Byggekomiteens formann innledet og ga et resymé over husets tilblivelse.

En eldre, tunghørt mann i forsamlingen trodde at oppbyggelsen allerede var i gang og etter hvert som formannen refererte de forskjellige entreprenørers navn og takket for godt utført arbeid, sekunderte gamlingen med ja og amen o. l. Til slutt sa formannen: »Og det elektriske arbeid er utført av Proton.«

»Å, herregud«, kom det fra gamlingen.

Sport.

Siden sommersesongen tok til, har det vært en god del aktivitet innen idrettskretser ved P/T. Det har vært fotball, friidrett og skyting.

For skyting har vi inntrykk av at det for tiden er en voldsom interesse. I årets forsvarsskyting stilte vi med hele fire lag uten at noen av dem presterte det helt gode. Vanskelighetene består i at det er umulig å få satt sammen lagene med jevne skyttere. Dessuten er det dette med våpen. Så lenge en skal skyte med lånte våpen som en ikke kjenner, er det ikke å vente at en skal hevde seg blant de store. Så levende som interessen er, ville det være en tanke å få i stand en egen skytegruppe som blant annet kunne ordne med egne stevner for firmaets folk. Skytesaken er jo også en forsvarssak, og tiden fordrer jo at slike tiltak blir satt i sving.

Deltakelsen i friidrett har innskrenket seg til en del stafetter. Blant annet deltok vi i Gatestafetten, Sporveisstafetten og i 4 x 100 m stafett mellom en del bedriftsidrettslag på Idrettens dag. Alle steder kom vi sånn midt i laget, og da skal man kanskje ikke klage.

I fotball har vi hatt en ganske livlig sesong. Bedriftsfotballen ble i år omorganisert i Trondheim. I stedet for cup har vi fått serie. I alt var det 9 puljer med 6 eller 7 bedrifter i hver pulje. Seierherrene fra hver pulje spiller til slutt alle mot alle for å kåre mesteren. I vår pulje var det i alt 6 bedrifter, og vi ble nr. 3 etter følgende kampliste:

Proton—N. K. L. (Kooperative) 3—0.

Proton—Aktietrykkeriet w. o. for oss.

Proton—Elfas 3—3.

Proton—Brannkorpset 1—7.

Proton—Ila Jern- og Stålstøperi 1—1.

Brannkorpset og Ila Jern- og Stålstøperi kom foran oss med henholdsvis 10 og 7 pts. mot våre 6. Ellers har fotballaget deltatt i fotballstafetten med etterfølgende

cup mellom de fire beste lag ved åpningen av sesongen. Den 2 og 3 september var laget på tur til Tydalen og slo Tydal idrettslag med 3—1. Dette var vel ment som en siste forhåndsprøve for årets store fotballbegivenhet, kampen mot Proton, Oslo.

Dette store slag fant sted i Trondheim den 16 sept., og referat fra begivenheten kan vi av trykkmessige grunner ikke bringe før i neste nummer av avisen.

Interessen for fotball har vært bra i år og det skyldes ikke minst bedriftens imøtekommenhet, idet vi fikk bevilget penger, slik at vi kunne utruste vel halve laget med fotballsko. Til neste år håper vi at vi skal bli ennå bedre slik at Hoeggen med sine tropper kan høste ennå større ære på fotballbanen.

Trønderskrøner.

— Nå Jonas, sa doktoren til en gammel kaill i Mel-dal. — Jeg håper du har gjort slik som jeg ordinerte: pillene tre ganger daglig, og litt konjakk før du går til sengs — Ja, bevares, doktor, det gjør æ ja. Æ e rektig-nok kommi lite ætte med pelleran, mæn så e æ no to vukku føre me' konjakken.

En mann i Meråker var blitt dødelig uvenner med kona si en dag. Da han hadde trettet en stund, sa han: — No går æ iynn i kammerse' å skyt mæ! — Han tok geværet med seg og gikk inn i kammeret, og like etter smalt det. Men kona ble sittende og strikke — i stor ro. Da en stund var gått, kom mannen slukoret inn i stua igjen. Kona så opp og sa: — Træft du itj?

Han Elmer var snart 30 år, men lite for seg. Det var mye snakk om at han nå måtte han se til å gifte seg, og en dag sier broren til ham: — Hain far sei at du lyt gift dæ, Elmer. — De' bli tussi å gå sta å fri. — Hain far sei de' e så radegt, så. — Ja, for hain va det vel radegt. Hain fridd berre åt a mor, hain, men æ må fri te eit viltfremmen kvinnfolk.

På en auksjon i Rissa holdt lensmannen opp en gryle og ba om bud. Gryta ble solgt, men det var flere av sorten igjen. Lensmannen holdt opp en til: — En ditto! Da var det ei gammel kjerring som satte i: — Jau, sårinnele, no fekk æ da greie på ka ditto e å. Ei gryt!

Kjerringa på gården var ilter og trettekjær, og ein kveld da hu maste og skjelte, satte kailln seg oppgitt bort til gruvsteinen og stelte med pipa si. Han karret og blåste og banket den mot gruvsteinen, slik det pleier å foregå. Kjerringa blæ mer og mer sinna. — Hoh! Det er da fælt så du steille med dein der pipa di. Ein skuill næsten tru du va meir gla' ti hu einn te mæ: — Det e nå iallfall dein tingen med pipa mi at æ ka'n skru ta muinnstøkke på hu når a blir sur!

Jens kommer en dag ruslende inn på en gård i Nord-bygda.

— Go'dagen. Di kairn vel itj varrå så snijl å hølþ mæ litegrainn me hælmlasse som ha kvølva oppi vei'n hen? sier han

— Jäv, då, det må gå 'an det, mener husbonden. — Mæn du må eta te meddags i lag me oss no sia du fer ferbi.

— M — ja, det kjæm no an på om'n far like det, da.

— Jau, da, hain far din å æ, vi e da godt kjeinnt vi! Da de en god stund seinere var ferdig med å spise middag, sier husbonden: — Ja, du må no veint no så du drekk kaffe i lag me' oss du å no?

— Ja, takk som byr. Mæn det kjæm an på ka'n far sei no.

Imidlertid blir han til kaffen også. Da han omsider skal gå, sier husbonden:

— Du må da få fyr på pipa di, foreinn du går?

— Næ, no trur æ itj hain far like ta her længer.

— E'n virte så stræng no i det siste, hain far din, da?

— Næ, mæn det e det, at'n ligg uinn lasse han far, sju!

Slik var vår ferie.

Til venstre utsikt fra »Donau«, i midten en av deltagerne iført dykkerglass og svømmeføtter av gummi og til høyre »Pysa«.

Ferietiden er stort sett forbi og de fleste Protoner har igjen inntatt sine arbeidsplasser etter en regnfull sommer. Mange vi har snakket med kan imidlertid se tilbake på en hyggelig ferie og vi har bedt 2 Protoner som har tilbrakt 14 dager ombord i seilbåt, å fortelle om sin tur.

Red.

Allerede tidlig la vi planer om en seiltur med »Pysa« en 22,5 m² seilbåt langs Oslofjordens vestsida ned til Tjøme. Vi valgte de første 14 dagene i juli og håpet selvfølgelig på fint vær. Lørdag 1 juli dro vi avsted, men starten var ikke lovende. Vi seilte ut fra Bekkelaget ved 15-tiden og satte kurs for Malmøysund. Det varte ikke lenge før vi fikk føling med den sterke nord-øst vinden og leie kastevinder og vi fant det klostet å snu. Et par timer senere dro vi ut igjen og denne gang med revet storseil, men etter å ha krysset flere ganger for å komme klar Nesoddlundet, måtte vi vende hjem igjen. Denne gangen var vi helt gjennomvåte av sjøen som slo over båten, og vi bestemte oss til å utsette reisen til søndag i håp om bedre vær.

Søndagen opprant med pent vær og vinden hadde løyet betraktelig av. Kl. 11 var »Pysa« seilklar, alt lå til rette for en fin tur og humøret var på topp. Så gikk det for lens utover Oslofjorden, og vi lå på dekket og solet oss mens grammofofonen spilte. Første bestemmelsested var Drøbak, og etter å ha krysset fram og tilbake etter ankomsten dit, fant vi en lun ankringsplass ved siden av den berømte »Donau« som jo Max Manus fikket slik at tyskerne måtte kjøre den mot land. Etter å ha roet oss litt dro vi en tur inn til Drøbak for å se på livet og hvem annen treffer vi enn kollega Eivind Kolstad med ekteviv. I Drøbak var det yrende badeliv og mange feriegjester.

Det å sove i seilbåt første natten er noe uvant og stort søvn ble det ikke. Båten gyngte og husket ganske durabelt så vi var på farten allerede tidlig på morgenen og langet inn en større frokost før vi dro bort for å kikke nærmere på »Donau«. I grunnen er det jo svært lite å se på slik som den ligger nå. Den er ribbet for det meste og sjø, vind og vær har gjort det hele til en rusten skraphaug som det er vanskelig å bli kvitt.

Vi satte så kursen for Horten som var neste bestemmelsested og etter 5 timers seilas ankret vi opp på havnen. Etter en bedre middag forsøkte vi å få »Pysa« videre mot Asgårdstrand, men dessverre nå var det slutt med vinden for en stund. Vi lå og drev en god stund innenfor Bastø, da heldigvis 2 unge piker i motorbåt forbarmet seg over oss og tauet »Pysa« inn til Asgårdstrand. Ut på kvelden tok vi en tur opp på Grand for å få en liten hyggestund. Ennå var det ikke kommet så mange feriegjester hit, men det ble i hvert fall en svingom og en koselig kveld for 2 enslige ungdommer.

Fra Asgårdstrand gikk ferden videre til Ringshaug og Furulund utenfor Tønsberg. Her var det så idyllisk at vi droppet ankeret, satte på primusen og lot en middag vederfares all rettferdighet. Litt orientering i land måtte vi også foreta og også her var det tynt med feriegjester. Men for noen herlige omgivelser for ikke å snakke om den imponerende tellleiren hvor der vanligvis pleier stå i hundrevis av telt om sommeren.

Tidlig neste morgen startet vi på siste etappe og etter 6 timer i pen vind kom vi så til Tjøme. Dette syntes vi var så pent levert at vi ble enige om å bevilge oss en fin middag på Havna. Det smakte godt, men det gjorde ikke regningen — ja det koster å være kar. At Havna er et av de mest populære badesteder i fjorden fikk vi merke. Det ble etter hvert så mye folk der at for å få bord om kvelden måtte man bestille 5 dager i forveien. Under oppholdet på Havna ble vi kjent med ingeniør Koldrup som hadde dykking som hobby. Han var under dette utstyrt med dykkerglass og svømmeføtter av gummi. Vi fikk også en dag ute på Verdens Ende anledning til å prøve disse sakene, og det er ganske fantastisk hvor mye rart det var å se på sjøbunnen. Som det kanskje vil huskes var ingeniør Koldrup avbildet i sommer på førstesiden i Aftenposten med fullt dykkerutstyr. For øvrig lå vi da på Havna i 8 dager med helt fint vær. Det var et herlig slaraffenliv med badning om dagen og dans om kvelden, og vi synes at bedre kunne ingen ha det.

Men det var noe som het feriens slutt og torsdag 13 juli skulle vi så sette nesen hjemover. Men vi hadde ikke hellet med oss. Til å begynne med blåste det ganske friskt, men da vi kom opp i Ormelet-sundet stilnet det helt av og »Pysa« ble ført tilbake til Havna med strømmen. Vi fikk litt lampefeber ved tanken på ikke å komme tidsnok hjem. Imidlertid frisknet vinden til igjen utpå natten og tidlig fredag morgen bar det avgårde i strålende vær med østavind. Som de bolde sjømenn vi var, hadde vi ikke vært så lure å forsyne oss med draft for området ved Tjøme, og det fikk vi jo angre på. Vi tok en snarvei i all beskjedenhet mellom 2 skjær og vips så fikk »Pysa« landkjenning. Men lykken sto den fromme bi og vi fikk heldigvis båten på rett kjøl igjen, og siden tok vi ingen sjanser. Menningen var å seile direkte til Asgårdstrand, men været så nokså truende ut, og det ble til at vi etter igjen valgte Ringshaug som ankringsplass. Utpå kvelden foretok vi et lite strandhugg i Furulund og der var det liv.

Kl. 4 om morgenen heiste vi seil med det mål å nå Drøbak. Til å begynne med var det mye kryssing, men på høyde med Asgårdstrand fikk vi fin bidevind, og da gikk det unna. Det ble 13 timers seiling den dagen i et strekk til Drøbak og det var 2 trøtte karer som krabbet til køys om kvelden. Søndag morgen satte vi kurs for Oslo og uten vidervedigheter ankret »Pysa« atter på sitt faste tilholdssted etter 14 dagers tokt.

Vel, det var i enkelthet vår ferie og mange vil si at dette var jo ikke så mye å skrive om. Andre ville kanskje har mer å berette fra sin ferie, og neste gang er det en annens tur til å skrive. Vi var i hvert fall strålende fornøyd med vår tur og friske og uthvilte startet vi igjen på våre jobber i Proton.

Jacslo.

Hjertelig takk for oppmerksomheten ved vårt solvbryllup den 4 juli i år.

Astrid og Oscar Hansen.

Visste De at:

Direktør D. Waage av Det Kgl. Finans- og Tolldepartement er oppnevnt som medlem av Den departementale varebeholdningskomité. Waage vil bli rådgivende i omtvistede fortollingsspørsmål under gruppen »Elektriske apparater og instrumenter«.

Overingeniør H. Lie, P/T har holdt foredrag om »Sundhetstilstand og geologi« på Norges Tekniske Høgskole, Fysisk Institutt og i Elektroteknisk Forening, Trondheimsgruppen.

Installasjonssjef Kr. Kristoffersen, P/O er innvalgt i styret for Oslo og Omegns Installatørforening.

Siemens, Stockholm deler hvert år ut kr. 15 000,00 til arbeidere og funksjonærer for at de kan gå forskjellige kurser og foreta studiereiser.

Litt skjemt:

Og så var det gamle Johannes som hadde fått en balje vann for å vaske beina sine.

— Nå har du igjen gitt meg altfor varmt vann, Anna, brummet han. — Slik var det i fjor også!

— Grille-Per hadde plass hos en gjerrig bonde. En dag de satt og spiste, sprang Pelle opp fra bordet, rent rundt i stuen, slo knyttenevene i veggene og oppførte seg som en galning.

— Hva er det i veien med deg Pelle? spurte husbonden forbauset?

— Å, det var bare en fluesatan som tok smørklatten min!

Et smil fra Rogaland.

Nattruta er ute i tjukk skodde.

— Ser du någe? sier skipperen til rormannen.

— Nei.

— Horre du någe?

— Nei.

— Ka e klokka?

— Fem øve halv ti!

— Hiv trosså i land, då er me i Kobbarvig.

BIBLIOTEKET

Nye bøker.

DK 621.3.	Elektroteknisk Handbok. Del III.
DK 621.3.	— Del IV.
DK 92	Næringslivets menn i Norden — Norge.
DK 621.396.	Lærebok i Radioteknikk av Matz-Jensen, Einar Kulvik, Wilhelm Ramm.
DK 621.391.	Wietz-Erfurth: Hilfsbuch für Elektropraktiker. Fernmeldetechnik.
DK 621.301.	Landsoverenskomsten i Elektrikerfaget. Akkordtariff. 1949—1950—1951.
DK 621.3.	T. H. Aspestrand: Håndbok for Elektroinstallatører. Utgitt av Norske Elektrisitetsverkers Forening.

Our cigarette lighter is temperamental. The spirit is willing but the flash is weak.

(— »London Opinion«.)

Nyt øgenavn for unge damer med transportabel rad på badestranden: »Æter-jentens søndag«.

(— »Det nye Radio Blad«, København.)

Og så var det turisten som hadde lært seg litt norsk og lurte på hvorfor det het karbad for damer.

(— »H.T.«)

Han forsøkte å få noen tanker og idéer inn i hodet på henne, men de døde av lengsel etter selskap.

(— »London Opinion«.)

PROTON AVISEN

Utgitt for arbeidere og funksjonærer i firmaet og dets datterselskaper av

PROTON

SIEMENS

OSLO

Redaktør:

Johan Gabrielsen

I redaksjonskomitén:

Kaare Qvenild

Faste medarbeidere:

Personalia: Johs. Iversen

Helse og hygiene: Dr. E. Berle

Bedriftsidrett: Arne Svendsen

Trondheim: Johs. Hellesvik

Adresse: Rosenkrantzgt. 11, Oslo
Ekspedisjon i Reklameavdelingen.